

گردآورنده:

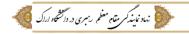
دفتر نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه اراک

فهرست مطالب

£
نصل اول: شناخت ماه رمضانه
کسب معرفت نسبت به ماه رمضان
ماه رمضان یکپارچه خیروبرکت
مبارک؛ بارزترین ویژگی ماه رمضان
نصل دوم: رمضان در کلام بزرگان
نیاز به تهذیب نفس
تقوا؛ نتیجه روزه و خودداری از شهوات
تمرین سی روزه برای کنترل زبان
ر مضان، ابتدای راه بندگی
ضيافت الهي؛ زمينه ساز طهارت قلبي
سنت قرائت قرآن موجب ترک گناه چشم در ماه رمضان
ارتباط قرآن و روزه
افطار حقیقی
پاکی از تمام گناهان
فرصت ورود به بهشت
نصل سوم: ماه رمضان و ترک گناه

71	گناه و اقسام ان
۲۲	زمینههای گناه در وجود انسان
۲۲	الف- غريزه
۲۳	ب- قلب
7 £	ج- فكر و انديشه
۲٤	آثار و پیامدهای گناه
۲۷	فضل الهي، تنها پناه گناهكاران
۲۸	رمضان؛ فرصتی ناب برای عروج
۲۹	ماه رحمت، مغفرت، آزادی
۲۹	وعده بخشش و اجر عظیم از جانب پروردگار به روزهداران
	وجوب روزه؛ برخورداري از هدايت الهي
۳٠	تأثیر تقوا در انسان؛ بهترین نتیجه روزهداری
۳۳	نصل چهارم: برترین اعمال ماه رمضان
٣٤	ترک حرام؛ برترین اعمال ماه رمضان
٣٤	اولين قدم جهت ترک حرام
۳٥	نگهداری شکم از حرام
٣٧	بازداشتن گوش از شنیدن محرّمات
٣٧	پرهيز از سخنان لغو
	غله بشهرات حن

٣٩	قرائت، تدبر، عمل به قرآن
٤٢	فصل پنجم: مناسبتهای ماه رمضان
٤٣	مهمترین رویدادهای ماه مبارک رمضان:
٤٩	فصل ششم: شب قدر، آغاز زندگی
٥٠	شب قدر؛ شب ولادت انسان
٥١	ارتباط عميق شب قدر و ولايت
٥٣	شب قدر و امام زمان(عج)؛ هر دو پنهان ازنظر
٥٥	شبِ بيدار شدن
٥٧	نزول قرآن در شب قدر؛ فرصت استثنائي جهت استغفار
٥٨	يا رفيق من لا رفيق له
۲۰	فصل هفتم: عيد فطر
	عید فطر، دوری از گزند دوزخ و رسیدن به فیض و فوز بهشت

مقدمه:

رمضان، ماه نجات از زندان گناه و خواهشهای نفسانی است. نجات از نفسی که دشمن ترین دشمنان است آنگونه که پیامبر اکرم (ص) فرمودند: «أَعْدَي عَدُوّك نَفْسَكَ الّتِي بَیْنَ جَنْبَیْكَ» ؛ یعنی بالاترین دشمنان تو همان نفس اماره و احساسات سرکش تو است که از همه به تو نزدیک تر است و درمیان دو پهلویت قرارگرفته است. ماه رمضان فرصت رهایی از زندانی است که آدمی خود را درون آن حبس کرده و رهایی از آن را دیگر در ذهن خویش متصور نیست. درواقع رمضان کلید رهایی از این زندان است؛ درزمانی که انسان خود را وابسته ی قدرت و ثروت کرده و با مختصر علم و دانش مغرور گردیده و یا حتی خود را پیرو مکتب عدالت و عزت و عفت می داند و خدا را فراموش کرده است؛ تنها ماه رمضان است که وی را متوجه حقایق زندگی می کند. رمضان ماه مغفرت، تربیت نفس و فرصتی مهم در جهت احیای ارزشهای دینی و اخلاقی در جامعه است و به همین دلیل بر خود وظیفه دانستیم که قدمی هرچند کوتاه در این مسیر برداشته و با گردآوری این کتاب، جان و روحی عمیق تر با پروردگار، استفاده کند.

مهدي مهدوي اطهر

مسئول نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه اراک

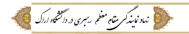
١ بحارالانوار ، ج ٧٠ ، ص . ٦٤

فصل اول

شناخت ماه رمضان

کسب معرفت نسبت به ماه رمضان

انسان می بایست نسبت به خود و هر آنچه خداوند برای هدایت وی آفریده شناخت کافی پیدا کند تا بتواند به بهترین نحو، از آن استفاده نموده و در جهت رشد و تکامل خود گام بردارد. یکی از نعمتهایی که خداوند از سر لطف و رحمت خود برای بندگان خویش قرار داده، ماه مبارک رمضان است. شناخت ماه رمضان از اهمیت ویژهای برخوردار است تا جایی که دعای خاص ائمه اطهار (علیهمالسلام) در این ماه، توفیق شناخت هرچه بیشتر این ماه جهت کسب معرفت و گرامی داشتن عظمت آن می باشد؛ «اللَّهُمَّ وَ أَلْهِمْنَا معْرِفَةَ فَضْلِهِ وَ إِجْلَالَ حُرْمَتِهِ؛ خدایا! به ما توفیق معرفت فضیلت ماه رمضان و تکریم و تجلیل از این ماه را عنایت کن!»؛ ازاین و است که شناخت فضیلت این ماه باکرامت کمتر از شناخت اصل احکام و آداب این ماه نیست.

در این ماه فرصتهای ویژهای در اختیار انسان قرار میگیرد که خود را از بند دنیا رهایی بخشد و با تمسک به ریسمان الهی، از همه بلیات دنیوی و اخروی حفظ کند و گامی فراتر از خودشناسی بردارد و با خودسازی، صفحههای سعادت خویش را ورق بزند. در اینجا به برخی از این فرصتها اشاره می کنیم.

١ صحيفة سجّاديه، نشر الهادي، قم، ١٤١٨ ق، ص١٨٨

اول: تقویت روحیه انفاق و ازخودگذشتگی

روزه داری بهترین فرصت برای تمرین از خودگذشتگی و انفاق می باشد؛ این رسم اطعام و افطاری دادن به فقرا و نیازمندان، خود گواه این مطلب می باشد و چگونه می توان از بخشندگی و ایثار فرد روزه دار سخن به میان آورد و از بخشندگی حضرت علی (ع) و فاطمه زهرا(س) حرفی نزد؟! گذشتن از غذای افطار خود برای اطعام مسکین و یتیم و اسیر؛ ﴿وَیُطْعِمُونَ الطّعَامَ عَلَیٰ حُبِّهِ مِسْکِینًا وَیَتِیمًا وَأُسِیرًا ﴿ وَ غذا را در عین دوست داشتنش، به مسکین و یتیم و اسیر انفاق می کنند.

دوم: تقویت اراده و ایمان

ماه رمضان، ماه تقویت اراده است؛ تصمیمگیری جهت گذشتن از برخی لذتهای دنیوی و تصمیم به انجام این عمل، موجب تقویت اراده و برخورداری از عزمی راسخ در فرد میگردد. آنگونه که اینروزه، اراده شخص را در مقابل هجوم گرسنگی و تشنگی تقویت میکند، بالعکس کسی که روزه خود را میخورد، تسلیم بی ارادگی شده و اراده او ضعیف میشود. این اراده که در طی اطاعت از خداوند سرچشمه میگیرد مورد اِنعام خداوند متعال قرار میگیرند؛ و اینگونه است که عزت آدمی در پس اراده خویش می باشد.
همَنْ کَانَ یُریدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِیعاً اِلیَّهِ... ه۲؛ کسی که خواهان عزّت است (باید از خدا

۱ انسان/ سوره ۷۶، آیه ۸

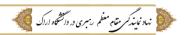
۲ فاطر/سوره ۳۵، آیه ۱۰

بخواهد چراکه) تمام عزّت برای خداست. این تصمیم و ارادهٔ واقعی است که در این ماه رمضان تقویت می شود.

سوم: تقویت ارتباط به خدا

رمضان فرصتی برای بندگی و بازگشت عبد بهسوی معبود است؛ یعنی بهترین فرصت آشتی باخداوندی که بهانههای فراوانی برای آشتی با بندگان قرار داده است و در ماهی که نفس کشیدن و حتی خوابیدن روزهدار عبادت است بهترین فرصت است که بتوانیم با روزه، نماز، قرآن، مناجات سحر و ... به آغوش مهربان خداوند برگردیم.

حضرت عیسی بن مریم (ع) از جایی عبور میکردند، گروه اول را دید که گریه میکنند. گفت: گریهٔ شما از چیست؟ گفتند: ما از آتش جهنم میترسیم. فرمودند: بدانید کسی که این طور از خوف خدا اشک میریزد، خدا او را از آتش میرهاند، امید داشته باشید، آتش جهنم بر بدن شما برخورد نکند. گروه دوم را دید که ناله میزنند! پرسید شما چرا اشک میریزید و تضرع میکنید؟ گفتند: ای عیسی! ما عشق بهشت داریم، جایی که در آن لغو، گناه، دروغ و خلاف نیست؛ جایی که فرشته ها و انبیا در آن هستند. فرمود: امید داشته باشید خدا به شما بهشت بدهد. رسید به گروه سوّم و از آن ها پرسید شما چرا اشک میریزید؟ گفتند: ما خدا را دوست داریم! فقط همین. فرمود: «اَنتُمُ المَقَرِّبُونُ؛ شما

مقربتر هستید.» آن دو گروه هم خوب بودند، اما شما مقربید و بالاترید و این نتیجهٔ حب خداست. ا

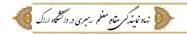
چهارم: نظم در زندگی

یکی از مهمترین فرصتهایی که این ماه در اختیار انسان قرار می دهد، آموزش نظم و انضباط می باشد؛ منع خوردن و آشامیدن از اذان صبح تا اذان مغرب؛ ترک دروغ و انواع گناههای زبان، بازداشتن شکم از خوردن حرام و ... موجب افزایش نظم و قدرت برنامه ریزی جهت رسیدن به اهداف هر شخصی می گردد. اول ماه آغاز روزه داری و عید فطر پایان آن؛ چه خوب است که بقیهٔ زندگی مآن هم همین گونه باشد؛ نماز اول وقت روی نظم باشد؛ برنامهٔ خانوادگی مآن هم روی نظم باشد؛ و چنین می شود که هر تلاشی برای رسیدن به اهداف آدمی میسر واقع می گردد.

پنجم: صبر و شكيبايي

ماه رمضان، فرصت تمرین جهت تقویت صبر و شکیبایی است. ازاینرو است که از روزه، به «صبر» تعبیر شده و آیه کریمه ﴿وَاستَعِینُوا بِالصَّبرِ وَالصَلوةِ﴾ تفسیر به «صوم» گردیده است چنان چه از حضرت صادق علیهالسلام روایتشده است که فرمودند: هرگاه بر کسی پیشامد سختی فرود آمد، پس باید روزه بگیرد؛ زیرا خداوند می فرماید: ﴿وَاسْتَعِینُواْ

١ تنبيه الخواطر، (مجموعهٔ ورام)، ورام بن ابي فراس، مكتبهٔ فقهيه، قم، ج١، ص٢٢٤

بِالصَّبْرِ وَالصَّلوةِ ﴿ ؛ از «شکیبایی » و «نماز » یاری جویید. سپس، فرمودند: «صبر » یعنی «روزه »؛ ماه رمضان ماه صبر و تحمل است. ماه صبر در برابر گناه، معصیت، روزه خواری و... است. آدم صبور تا اذان مغرب نشده، افطار نمی کند.

ششم: قناعت و پرهیز از زیادهروی

این ماه، ماه تمرین تقویت روحیه قناعت در آدمی میباشد، ماه دل بریدن از این سرگرمیها، فخرفروشیها، زیادهرویها و ... و راضی شدن به آنچه خداوند متعال برای انسان مقدر نموده و روزی وی کرده است. آنگونه که خداوند متعال میفرماید: ﴿اِعلَمُوا انسان مقدر نموده و روزی وی کرده است. آنگونه که خداوند متعال میفرماید: ﴿اِعلَمُوا انّها الحَیوةُ الدُنیا لَعِبٌ وَ لَهوٌ وَ زینَهٌ و تفاخُرٌ بینکم و تکاثُرٌ فی الاَموال و الاولادِ کَمثَلِ غَیبِ الکفار نَباتُهُ ثُمَّ یَهیجُ فَتَریهُ مُصفَراً ثُمَّ یَکونُ حُطاماً و فِی الاخرةِ عَذابٌ شَدیدٌ و مَغفِرَةٌ مِن اللهِ وَ رضوانٌ وَ مَالحیوةُ الدُنیا اللّا مَتاعُ الغُرور ﴿٢؛ بدانید که زندگی دنیا در حقیقت بازی و سرگرمی و آرایش و فخرفروشی به یکدیگر و فزونخواهی در اموال و فرزندان است. ازی و سرگرمی و آرایش و فخرفروشی به یکدیگر و فزونخواهی در اموال و فرزندان است. آمثل آنها] مثل بارانی است که رستنی آن [باران] کشاورزان را به شگفتی آورد. سپس [آن کشت] خشک شود و آن را زرد بینی. آنگاه خاشاک شود و در آخرت [دنیاپرستان را] عذابی سخت است و [مؤمنان را] از جانب خدا آمرزش و خشنودی است و زندگانی دنیا، جز کالای فریبنده نیست.

۱ بقره/سوره ۲، آیه ۱۵۳

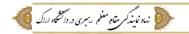
۲ حدید/ سوره ۵۷، آیه ۲۰

هفتم: تجديد بيعت با ولايت

ماه رمضان و بهویژه شبهای قدر، فرصت تجدید بیعت با امام زمان است، آنگونه که درک این شبها درگرو درک قرآن و عترت میباشد. این ماه زمان بسیار خوبی برای شناخت، معرفت و تحکیم پیوند با خاندان اهل بیت(ع) است. شهادت مولای متقیان امام علی(ع) فرصتی است برای شناخت و درك فضایل و خصوصیات آن امام عزیز که با مرور ویژگی های اخلاقی و معنوی ایشآن همچون عبادت و انفاق و کمك به فقرا، هرچه بیشتر خود را به ایشان نزدیك کنیم و شبیه شویم و بتوانیم از فضائل ایشان بهرهمند گردیم. پیوند با ولایت از فرصتهای طلایی این ماه می باشد که در فصل ششم به ارتباط عمیق شب قدر و ولایت می پردازیم.

ماه رمضان يكپارچه خيروبركت

خیروبرکتهای حقیقی ماه رمضان آنجایی که پرده از دیدگان آدمی برداشته شود و با گذشتن از خواهشهای نفسانی و رفع موانعی که موجب می شود انسان نتواند با چشم دل به این ماه نورانی بنگرد، بیشتر نمایان می گردد. در این صورت لحظه لحظه این ماه و همه آنچه به همراه دارد، موجب خیر، برکت و مبارکی برای انسانی است که آن را درک کرده و در آستانش بستر افکنده است. همان طور که امام باقر (ع) می فرمایند: «ان الله تعالی ملائکه موکلین بالصائمین یستغفرون لهم فی کل یوم من شهر رمضان الی آخره وینادون الصائمین کل لیله عند افطارهم: ابشروا عباد الله فقد جعتم قلیلا وستشبعون کثیرا بورکتم و بوره

فیکم...» خداوند دارای ملانکهای است که وظیفه آنان استغفار نمودن برای روزهداران در هرروز از ماه رمضان تا پایان این ماه است و در هر شبهنگام افطار به روزهداران بشارت میدهند: ای بندگان خداوند اندکی گرسنگی را چشیدید و بهزودی سیر میگردید. شما و آنچه در شماست مبارك گردید.

مبارک؛ بارزترین ویژگی ماه رمضان

از بارزترین صفاتی که به ماه رمضان منصوب می گردد، صفت «مبارک» است آن گونه که رسول خدا(ص) می فرمایند: «قد جائکم شهر رمضان، شهر مبارك، شهر فرض الله علیکم صیامه...» ۲؛ ماه رمضان به سوی شما آمد، ماه مبارک، ماهی که خداوند روزه اش را بر شما واجب کرده است...یا درجایی دیگر می فرمایند: «ایها الناس انه قد اقبل الیکم شهر الله بالبرکه والرحمه والمغفره...» ۲؛ مردم، ماه خدا همراه بابرکت و رحمت و مغفرت به شما روی آورده است...»

١ وسائل الشيعه, ج ٦, ص ١٧٦

٢ تهذيب الاحكام, ج ٤, ص ١٥٢

٣ وسايل الشيعه, ج ٧, ص ٢٢٧

فصل دوم

رمضان در کلام بنررگان

نیاز به تهذیب نفس

امام خمینی (ره): از همه بالاتر این است که انسان خودش را اصلاح کند در ماه رمضان، ما محتاج به اصلاح هستیم، محتاج به تهذیب نفس هستیم، تا آن دم آخر ما محتاجیم. پیغمبرها هم محتاجاند. انبیای بزرگ هم محتاجاند، منتها آنها احتیاج خودشان را فهمیدهاند و دنبالش عمل کردهاند و ما از باب اینکه حجاب داریم نتوانستیم بفهمیم و به تکالیف خودمان عمل نکردیم. امیدوارم که ان شاءالله این ماه مبارک رمضان به همه شما مبارک باشد و مبارک بودن به این است که بنابراین بگذارید که به تکالیف خدا عمل کنید. ا

تقوا؛ نتیجه روزه و خودداری از شهوات

علامه طباطبایی (ره): تقوا تنها از راه روزه و خودداری از شهوات، به دست می آید... چون کسی که خدا را در دعوتش به اجتناب از خوردن، نوشیدن و عمل جنسی که امری مباح است، اجابت می کند، قهراً در اجابت دعوت به اجتناب از گناهان و نافرمانی ها، شنواتر و مطیع تر خواهد بود؛ این است معنای آن که فرمود: «لعلکم تتقون» ۲.

تمرین سیروزه برای کنترل زبان

شهید مطهری: بستن دهان از غذای حلال، برای این است که انسان در آن سی روز، تمرین کند که زبان خود را از گفتار حرام، ببندد؛ غیبت نکند؛ دروغ نگوید و فحش ندهد.

١ صحيفه امام؛ جلد ١٨، خرداد ١٣٦٣

۲ تفسیرالمیزان، ج۲، ص ۹-۱۰

تهمت زدن، هم رذیلت دروغ گفتن را دارد و هم رذیلت غیبت کردن را؛ چون آدمی که غیبت میکند، راست می گوید و بدگویی میکند و آدمی که تهمت میزند، در آنواحد، هم دروغ می گوید و غیبت میکند؛ یعنی دو گناه کبیره را با یکدیگر انجام می دهد. ا

رمضان؛ ابتدای راه بندگی

آیت الله بهجت قدس سره: ابتدای راه بندگی و ابتدای سال برای سالک الی الله، ماه خداست؛ «تعداد ماه ها در نزد خدا و کتابش، آن روز که آسمان ها و زمین را آفرید، دوازده ماه است و آغاز آن، ماه خدا یعنی ماه رمضان است». ۲ بنده یک سال بندگی کرده تا در این ماه لایق ضیافت الهی شود و به تماشای محبوب خود بنشیند.

ضيافت الهي؛ زمينهساز طهارت قلبي

مقام معظم رهبری: ماه رمضان، ماه گشودن درهای رحمت و مغفرت این ماه، ماه ضیافت الهی است. پذیرایی خداوند از بندگان خود در این ماه - که یک پذیرایی معنوی است - عبارت است از گشودن درهای رحمت و مغفرت و مضاعف کردن اجر و ثواب اعمال خیری که بندگان در این ماه انجام میدهند. روزه ماه رمضآنهم یکی از مواد همین ضیافت عظیم الهی است که مایه تصفیه روح انسان و ایجاد زمینه طهارت قلبی روزهدار است. امام سجاد علیهالسلام در خطبهای فرمود: «شهر الطّهور و شهر التمحیص»؛

۱ مجموعه آثار، ج۲۳، ص۱۰۸-۱۰۹ ۲ امالی شیخ صدوق، ص۸۵ رمضان، ماه پاک شدن و طهارت قلب و ماه مغفرت است؛ چون خدای متعال، استغفار را در این ماه، بیش از دیگر ایام سال، مورد لطف و عنایت خود قرار می دهد؛ لذا در یک روایت وارد شده است که «فمن لم یغفر له فی رمضان ففی ای شهر یغفر له»؛ اگر کسی در ماه رمضان - که درهای رحمت و مغفرت الهی به روی انسآنها گشوده است - نتواند به مغفرت و رحمت الهی دست پیدا کند، پس کی چنین توفیقی نصیب او خواهد شد؟

سنت قرائت قرآن موجب ترک گناه چشم در ماه رمضان

یکی از شاگردان آیتالله بهجت قدسسره از ایشان چنین نقل کردهاند: از آقا پرسیدم: «چطور می شود امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف را درک کرد؟» گفتند: «زیاد قرآن بخوانید و به قرآن زیاد نگاه کنید.» از وقتی این حرف را زدند، قرآن خواندن روزانه ام ترک نشده بود ....

ارتباط قرآن و روزه

آیت الله جوادی آملی: برخی تناسب نزول قرآن و روزه را چنین ترسیم کرده اند: چون قرآن که بزرگترین آیات ربوبی است، در این ماه نازل شد، روزه که بزرگترین آیات عبادی است، در این ماه واجب شد. کم خوری و رعایت اعتدال، از بهترین راههای طی مسیر کمال است؛ چنان که پرخوری از بزرگترین موانع کمال به شمار می آید. ممکن نیست

۱ از سخنان مقام معظم رهبری در خطبه های نماز جمعه تهران، ۹ ۱۳۸٤/۰۷/۲۹

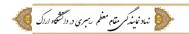
انسان به صرف درس خواندن و پرداختن به یک سلسله الفاظ و نقوش مکتوب و امواج ملفوظ، به نورانیت علم که امری ماورای طبیعی و مجرد است، راه یابد. زیرا محال است امری مادی، موجب پیدایش امری مجرد شود.

معلم حقیقی، نه کتاب نویس است و نه گوینده. کتاب و استاد و درس، همگی معدات و مقدمات خوبی برای تحقق یافتن علماند. عمده سالک بودن، کم خوری و دوری از پرخوری و بدخوری است که انسان را به مشاهده ملکوت عالم میرساند.

اهل سیر و سلوک، حسابها را از ماه مبارک رمضان تا ماه مبارک بعد، بررسی می کنند که ماه مبارک گذشته، چه درجهای داشته و امسال در چه درجهای هستند. ۱

افطار حقيقي

حاج اسماعیل دولابی: شبهای ماه رمضان وضو بگیرید؛ نماز بخوانید؛ کمحرف بزنید؛ کم قصه بگویید؛ این چیزهایی که در تلویزیون نشان میدهند برای تفریح است یا برای بچهها. شما که روزهدارید کمتر این و آن را گوش دهید. کمی به کارهایتان برسید. نیم ساعت یا یک ساعت بعد از نماز در سجاده بنشینید و خدا را یاد کنید. افطار که کردید، بدنتان که آرام گرفت، به دعایی، به ثنایی یک دقیقه خدا را یاد کنید. با خودتان خلوت کنید.

به قرآن نگاه کنید. بااینکه اصلاً ساکت بنشینید. این خیلی قیمتی است. آدم افطار حقیقی را باخدا می کند. افطار حقیقی که خوردن نیست. ابعث حیا، آن افطار است. ا

پاکی از تمام گناهان

آیت الله مصباح یزدی: شب قدر است؛ شبی است که فرشتگان بر وجود مقدس ولی عصر (عج) نازل می شوند. کاری کنیم که این قلب سیاه و آلوده ما، کمی تطهیر بشود؛ پاک بشود؛ ارتباطی با قلب پاک عالم امکان پیدا کند. اگر کارهایمان برای پول بود، برای ریاست و عنوان و مقام بود، وای بر ما! این چنین دنیایی، نه مطلوب است، نه سعادت نصیب ما می کند... هر چه آدم در دنیا بیشتر به گناهش افزوده شود، بیشتر باید حساب بدهد و بیشتر باید عذاب بکشد.

فرصت ورود به بهشت

رهبر فرزانه انقلاب حضرت امام خامنهای (مدظله): ماه رمضان در هرسال، قطعهای از بهشت است که خدا در جهنم سوزان دنیای مادی ما، آن را وارد می کند و به ما فرصت می دهد که خودمان را بر سر این سفره الهی در این ماه وارد بهشت کنیم. بعضی همان سی روز را وارد بهشت می شوند. بعضی به برکت آن سی روز همهسال را و بعضی همه عمر را. بعضی هم از کنار آن غافل عبور می کنند که مایه تأسف و خسران است. حالا برای

۱ طوبای محبت

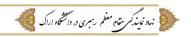
۲ دفتر نشر آثار آیت الله مصباح یزدی

خودشان که هیچ، هر کس که ببیند این موجود انسانی بااین همه استعداد و توانایی عروج و تکامل، از چنین سفره باعظمتی استفاده نکند، حق دارد که متأسف شود.

فصل سوم

ماه رمضان و ترک گناه

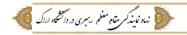
گناه و اقسام آن

گناه، سرپیچی از امر مولا و خطا و لغزش است. انسان گناهکار به جای اطاعت از عقل، از شهوت و غضب پیروی می کند، و در این صورت ممکن است هر گناهی را مرتکب شود که به خود خیانت کرده است. گناه دام شیطان است که درون آن آتش و بیرون آنهمراه لذت و شهوت زودگذر است و شخص غافل به طمع آن دچار عذاب الهی می شود. گناهان در یک تقسیم بندی به صغیره و کبیره تقسیم می شوند و می توان آن را به بدنی و غیر بدنی نیز تقسیم کرد؛ البته هر نافرمانی و گناهی که در مقابل فردی بزرگ صورت گیرد، بزرگ است. یعنی گناه (اگرچه کوچک باشد) چون نافرمانی از خداوند محسوب می شود، بزرگ است. لیکن منافات ندارد برخی از گناهان نسبت به بعضی دیگر بزرگ و کوچک باشند. روایات بسیاری نیز این تقسیم بندی را بیان داشته اند و فرموده اند: انجام دهنده گناهان کبیره به دوزخ می رود. ا

خداوند در یکجا از قول گناهکاران بیان میدارد: ﴿...وَیَقُولُونَ یَا وَیْلَتَنَا مَالِ هُذَا الْکِتَابِ لَا یُغَادِرُ صَغِیرَةً وَلَا کَبِیرَةً إِلّا أَحْصَاهَا﴾ ۲؛ و میگویند: ای وای بر ما! این چه نامهای الْکِتَابِ لَا یُغَادِرُ صَغِیرَةً وَلَا کَبِیرَةً إِلّا أَحْصَاهَا﴾ ۲؛ و میگویند: ای وای بر ما! این چه نامهای است که هیچ [کار] کوچک و بزرگی را فرونگذاشته، جز اینکه همه را بهحساب آورده است.

١ اصول كافي، ج ٢، باب الذنوب.

۲ کهف/سوره ۱۸، آیه ۶۹

گناهان بدنی و جسمی، گناهانی هستند که انسان با یکی از اعضای بدن آن را انجام می دهد. مثل: غیبت، زنا ، دزدی، فحاشی و... و گناهان غیر بدنی آنهایی هستند که آدمی در دل و ضمیر خود آنها را انجام می دهد. مثل: حسد، کینه، بخل و...

زمینههای گناه در وجود انسان

الف- غريزه

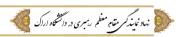
در انسان غرایزی وجود دارد که گاهی دچار افراط یا تفریط می شود، پس باید راههای تعدیل آنها را شناخت. منشأ و انگیزه گناهان، سه قوه است:

۱- قوه شهویّه: انسان را به افراط در لذتخواهی نفسانی، میکشاند، که سرانجامش، غرق شدن در فحشا و زشتیها است.

٢- قوه غضبيه: انسان را به ظلم و طغيان آزار رساني و تجاوز، وادار مي كند.

۳- قوه وهمیّه: برتری طلبی و انحصار جویی و تکبر و روح خودخواهی را در انسان زنده می کند و او را به گناهان بزرگی، وامی دارد. ۱

۱ تفسیر فخررازی، ج ۲۰ ص ۱۰۶

این سه قوه در وجود انسان لازم است، ولی اگر کنترل و تعدیل نشود و به افراط و تفریط کشانده شود، سرچشمه گناهان بسیار خواهد شد.

ب- قلب

در قرآن بارها سخن از قلب به میان آمده است، بی تردید مفهوم «قلب»، در برخی آیات، در مورد قلب روحانی و معنوی، یعنی «روح و نفس» انسان استعمال شده است. اما در مورد آیات دیگری که گاه از قلب به عنوان محل تعقل و تفکر و همچنین جایگاهی برای عواطف و احساسات انسانی نام برده شده است، نمی توان با قاطعیت اثبات نمود که مقصود قرآن، قلب جسمانی است و درآیات متعدد، از قلب کافران و منافقان و مجرمان، به قلب مُهر زده، قلب بیمار، قلب سخت، قلب منحرف و قلب قفل زده یادشده است. نیتهای پاك و آلوده هر دو از قلب سرچشمه می گیرد و انگیزههای انحراف و گناه، براثر ناصافی دل پدید می آید، اگر بخواهیم به گناه آلوده نشویم، باید به سراغ سرچشمه برویم و آن را صاف کنیم. رسول اکرم صلی الله علیه وآله فرمودند: «نیّة المُؤمِنِ خیرٌ من عَمله و نیّة الکافِر شرٌ من عَمله و کلّ عامل یعمل علی نیّیه؛ نیت مؤمن بهتر از عمل اوست و نیت کافر بدتر از عملش می باشد و هر کس طبق نیتش عمل می کند.»

۱ کافی، ج ۲ ص ۸۶

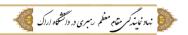
ج- فكر و انديشه

کانون دیگری که در وجود انسان سرچشمه کارها است تفکر و اندیشه است. فکر سالم محصول و بازده سالم و پاك دارد و فكر آلوده بازده ناسالم و آلوده خواهد داشت.

آثار و پیامدهای گناه

۱. صلب آرامش روحي

همان طور که اعمال نیکو موجب آرامش و احساس قرب الهی در وجود انسان میگردد، گناه نیز عکس این اتفاقات را در آدمی رقم می زند به طوری که فرد گناه کار دچار
استرس و افسردگی می گردد و مادامی که توبه نکند در وجود خود احساس شرمندگی دارد،
هرچند که در ظاهر چنین امری را قبول نکند. هر چیزی که آسایش و آرامش انسان را به هم
بزند، مانع کسب سعادت می شود. آرامش و آسایش خاطر تنها در سایه ایمان به خدا و
توجه به او و بی توجهی به دنیا به دست می آید. انسان وقتی گناهی مرتکب می شود، وجدان
اخلاقی او را مورد ملامت و سرزنش قرار می دهد و آرامش روحی را از صاحب آن می گیرد.
حضرت علی (ع) می فرمایند: «و من لم یعدل نفسه عن الشّهوات خاض فی الحسرات و
سبح فیها؛ کسی که خود را از شهوات سرزنش نکند در دریای حسرت و اندوه درافتد و در
حزناً طویلاً؛ چهبسا یک ساعت لذت مایه اندوه و غصه درازمدت می گردد».

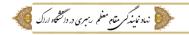
۲. از بین رفتن شرم و حیا

فضائل اخلاقی کنترلکننده انسان و دورکننده او از گناه است، فرد گناهکار با انجام پی درپی گناه، فضائل را یکبهیک از دست می دهد و به شخص بی شخصیت و لاابالی تبدیل می گردد. حضرت علی(ع) در دعای کمیل می فرماید: «اللهم اغفرلی الذنوب التی تهتک العصم؛ خدایا! بیامرز گناهانی که پرده ها را می درد». امام سجاد (ع) در حدیثی گناهانی که پرده دری می کنند را این گونه برشمارد: «الذنوب التی تهتک العصم: شرب الخمر...؛ شراب خواری، قماربازی، گفتن سخنان لغو و بیهود برای خنداندن دیگران، گفتن عیب دیگران و هم نشینی با مردم بدنام و... از گناهانی است که پرده دری می کنند».

٣. تيرگي قلب

گناه آثار سوء خود را به طور مستقیم بر قلب شخص گناه کار می گذارد و قلب وی را امام صادق (ع) می فرمایند: «اذا اذنب الرجل خرج فی قلبه نکته سوداء فان تاب انمحت و ان زاد زادت حتی تغلب علی قلبه فلا یفلح بعدها ابداً؛ هنگامی که انسان گناه می کند، نکته سیاهی در قلب او پیدا می شود، اگر توبه کند محو می گردد و اگر بر گناه بیفزاید زیادتر می شود تا تمام قلبش را فراگیرد و بعداز آن هرگز روی رستگاری را نخواهد دید». ا

۱ اصول کافی، ج ۳، ص ۳۷۳

٤. جلوگيري از برآورده شدن حاجات

گناه مانند سدی است که ارتباط بین عبد و معبود را کم میکند و این سد گناه اگر با توبه ریخته نشود مانع از قبولی دعا در نزد خداوند می شود و در دعای کمیل می خوانیم: «اللهم اغفرلی الذنوب التی تحبس الدعا؛ خدایا! بیامرز گناهانی را که از دعا جلوگیری میکنند». و هم چنین حضرت علی (ع) می فرماید: «المعصیة تمنع الاجابة؛ گناه از اجابت دعا جلوگیری میکند.» دعا جلوگیری میکند.»

٥. تغيير نعمت

یکی از حقایقی که آیات قرآن از آنها پرده برداشته، ارتباط میان اعمال ما و حوادث و اتفاقاتی است که در خارج رخ می دهد. اگر ملتی به گناه آلوده شود، خداوند نعمتها را یا به نقمت تبدیل می کند و یا آنها را از آن ملت می گیرد. آیات قرآن و روایات معصومین علیهم السلام _ گرفتن نعمت را به گناه بندگان نسبت می دهند، خداوند می فرماید: «اولم یسیروا فی الارض فینظروا کیف کان عاقبة الذین کانوا من قبلهم کانو هم اشد منهم قوة و اثاراً فی الارض فأخذهم الله بذنوبهم؛ آیا در زمین گردش نمی کنید تا بنگرید که چگونه بود سرانجام کسانی که پیش از ایشان بودند و نیرو و آثارشان در زمین بیش از اینها بود و خدا آنها را به گناهانشان برگرفت». حضرت علی (ع) در دعای کمیل می فرمایند: «اللهم اغفر لی الذنوب الّتی تغیر النعم؛ خدایا! بیامرز گناهانی را که باعث تغییر نعمتها می شوند».

١ غررالحكم، ص ٣٢

کوتاهی عمر

حضرت علی (ع) می فرمایند: «اعوذ بالله من الذنوب الّتی تعجّل الفناء؛ از گناهانی که در نابودی شتاب می کنند به خدا پناه می برم». بعضی کارها از قبیل: قطع رحم، قسم دروغ، سخنان دروغ، آزردن پدر و مادر و ... عمر را کوتاه و کارهایی از قبیل: صدقه پنهانی، نیکی به پدر و مادر و صله رحم و ... عمر را طولانی می کنند.

فضل الهي، تنها يناه گناه كاران

در داستان زندگی حضرت موسی علیه السلام در حدیث قدسی چنین آمده است که ایشان هنگام مناجات باخدا در کوه طور خداوند را این طور صدا زد:

- يا إله العالمين! (اي معبود جهانيان)؛ ندا آمد: لبيك. (يعني نداي تو را پذيرفتم)
  - يا إله المحسنين! (اي خداي نيكوكاران)؛ ندا آمد: لبيك.
  - يا إله المطيعين! (اي خداي اطاعت كنندگان)؛ ندا آمد: لبيك!
- صدا زد: یا إله العاصین! (ای خدای گنهکاران)؛ ندا آمد: لبیک، لبیک، لبیک. (سه مرتبه)

حضرت موسى (ع) با تعجب پرسيد: خدايا چرا در جواب يا إله العاصين سه بار لبيک گفتى ؟

خداوند فرمود: سرّش این است که نیکوکاران به اعمال نیکشان اعتماد میکنند. ولی مطیعین به اطاعت و بندگیشان اعتماد میکنند. عرفا به معرفتشان تکیه میکنند. ولی گنهکاران جز به فضل من ، پناهی ندارند، اگر از درگاه من ناامید گردند، به درگاه چه کسی پناهنده شوند؟!

رمضان؛ فرصتی ناب برای عروج

خداوند متعال تنزیل قرآن کریم را در ماه مبارک رمضان قرار داده که این نشان از جایگاه والای این ماه عظیم دارد و درواقع می توان این ماه را آغاز زندگی معنوی انسان دانست و چه فرصتی بهتر ازین ماه که برترین ماههاست برای توبه و استغفار و بازگشت بهسوی یگانه معبودی که چنین نعمت و فرصتی را برای بندگانش قرار داده تا بهسوی نور حقیقی بازگردند و با بازگشت به خود واقعی بهسوی ذات اقدس باری تعالی حرکت کنند.

ماه نزول قرآن، ماه شبهای قدر، ماه هدایت مردم، ماه دلایل روشن هدایت و جداسازی حق از باطل و چه فرصتی بهتر ازین ماه برای صعود و عروج به سرای حقیقی که خداوند متعال برای بندگان خالص خود در نظر گرفته است.

١ منتخب قواميس الدرر، ملا حبيب الله كاشاني، ص ٢۶٨

﴿شَهْرُ رَمَضانَ الَّذِى أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِلنّاسِ وَ بَيِّناتٍ مِنَ الْهُدى وَ الْفُرْقانِ ﴿ ؛ ماه رمضان، ماهى است كه قرآن در آن نازلشده؛ همان قرآنى كه هدايتكننده مردم و داراى دلايل روشن هدايت و معيارهاى سنجش حق و باطل است.

ماه رحمت، مغفرت، آزادی

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: شَهرُ رَمَضانَ شَهرُ اللّه عَزَّوَجَلَّ وَ هُوَ شَهرٌ یُضاعِفُ اللّه فیهِ الحَسَناتِ وَ یَمحو فیهِ السَّیِّناتِ وَ هُوَ شَهرُ البَرَکَةِ ؟؛ ماه رمضان، ماه خداست و آن ماه برکت ماهی است که خداوند در آن حسنات را می افزاید و گناهان را پاک می کند و آن ماه برکت است. و در جای دیگر فرمودند: هو شهر اوله رحمة و اوسطه مغفرة و اخره عتق من النار ؟؛ رمضان ماهی است که ابتدایش رحمت است و میانهاش مغفرت و پایانش آزادی از آتش جهنم است.

وعده بخشش و اجر عظیم از جانب پروردگار به روزه داران

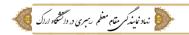
خداوند متعال روزهداران را وعده بخشش و اجر عظیم میدهد: ﴿وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمِينَ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدّ اللّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴾ ؛ ومردان روزهدار و زنان روزهدار ، مردان پاکدامن و زنان پاکدامن و

۱ بقره/سوره۲، آیه ۱۸۵

۲ بحارالأنوار، ج ۹٦، ص ٣٤٠، ح ٥

٣ بحار الانوار، ج ٩٣، ص ٣٤٢

٤ احزاب/سوره ٣٣، آيه ٣٥

مردانی که بسیار به یاد خدا هستند و زنانی که بسیار یاد خدا میکنند، خداوند برای همه آنان مغفرت و پاداش عظیمی فراهم ساخته است".

وجوب روزه؛ برخورداري از هدايت الهي

خداوند متعال روزه را بر مسلمانان واجب می کند: ﴿ يَا آَيُهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَقُونَ .... وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَاكُمْ وَلَعَيّامُ كُمَا كُتِبَ عَلَى اللَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَقُونَ .... وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَاكُمْ وَلَحَيّامُ كُونَهُ ﴾ ای افرادی که ایمان آورده اید روزه بر شما نوشته شده همانگونه که بر کسانی که قبل از شما بودند، نوشته شد تا پرهیزکار شوید....و خدا را بدان سبب که راهنمایی تان کرده است به بزرگی یاد کنید و سپاس گویید"

تأثير تقوا در انسان؛ بهترين نتيجه روزهداري

روزه نقش اساسی در راستای تهذیب نفس و جنگ و ستیز درونی جهت خودسازی انسان ایفا میکند که در فرهنگ اسلامی از آن به «تقوا» تعبیر میشود و اساس تمام ارزشهای اسلامی و انسانی است و هیچ عمل و کوششی بدون آن ارزش ندارد و در پیشگاه خداوند متعال پذیرفته نیست، چنانکه خداوند متعال میفرماید: ﴿إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مَنَ الْمُتَقِينَ ﴾ ؟؛ خداوند تنها از کسانی که دارای تقوا باشند می پذیرد. »

۱ بقره/سوره ۲، آیات ۱۸۳–۱۸۵ ۲ مائده/سوره۵، آیه۲۷ اهمیت این مسئله تا جایی است که هیچ عملی بدون تقوا فایدهای نخواهد داشت همان طور که امام صادق (علیه السلام) می فرماید: «لا ینفَعُ اجْتهادٌ لا وَرَعَ فیهِ. اهیچ کوششی بدون ورع و پرهیزکاری سودمند نیست.» که می توان آن را از اهم عبادات دانست. امام باقر (علیه السلام) می فرماید: «ان اشد الْعبادة الْوَرعُ؛ اسخت ترین عبادت ها پرهیزکاری است».

مفضّل بن عمرو میگوید: در خدمت امام صادق (علیهالسلام) سخن از اعمال به میان آمد، عرض کردم من در مقام عمل بسیار ضعیف و سستم. حضرت فرمودند: آرام باش و از خدا آمرزش بخواه. یعنی این اندازه ناامید مباش. سپس فرمود: «انَّ قَلیل الْعملِ مَعَ التّقوی خیرٌ منْ کَثیر الْعمل بلا تقوی؟ " بی گمان عمل اندکی که همراه باتقوا باشد بهتر است از عمل فراوانی که خالی از تقوا باشد.»

مفضّل میگوید عرض کردم: چگونه ممکن است کسی اینهمه عمل خوب داشته باشد ولی تقوا نداشته باشد؟ فرمود: آری میشود، همانند افرادی که اطعام میکنند و با همسایگان مهرباناند و درِ خانه آنها به روی مردم باز است، اما در اولین برخورد با گناه عنان از دست میدهند و به نافرمانی و عصیان می پردازند. ولی کسانی هم هستند که توفیق

١ كليني، محمد بن يعقوب، اصول كافي، ج٢، ص٧٧، باب الورع

٢ كليني، محمد بن يعقوب، اصول كافي، ج٢، ص٧٧، باب الورع

٣ كليني، محمد بن يعقوب، اصول كافي، ج٢، ص٧٤، باب الطاعة و التقوى، حديث٧

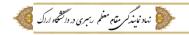
انجام این گونه خدمات و نیکوکاری را ندارند، اما در برخورد با گناه خویشتندارند و خود را از آلودگی حفظ میکنند. ۱

١ كليني، محمد بن يعقوب، اصول كافي، ج٢، ص٧٤، باب الطاعة و التقوى، حديث٧

فصل چهارم

برترین اعمال ماه رمضان

ترک حرام؛ برترین اعمال ماه رمضان

زمانی که پیامبر در خطبه آخر ماه شعبان مردم را به بهرهمندی هرچه بیشتر از ماه رمضان دعوت می کردند حضرت امیر مؤمنان علی (ع) از ایشان سوال کردند که ای پیامبر برترین اعمال در این ماه چه عملی است؟! حضرت فرمودند: «یا آبًا الْحَسَنِ أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ فِی هَذَا الشَّهْرِ الْوَرَعُ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ»، یعنی برترین اعمال در این ماه ترک محارم الهی است. ۱

اولین قدم جهت ترک حرام

حال که میدانیم برترین عمل در این ماه ترک حرام میباشد باید قدمهای اولیه جهت سهولت کار را بهدرستی برداشت. اولین گام به سوی ترک معاصی خویشتن داری و پرهیز از لذات نفسانی میباشد که در آغاز قدری دشوار به نظر میرسد لکن با ریاضت و مجاهدت، سرانجام، کارها آسان و راهها هموار خواهد شد، چنانکه امیرالمؤمنین (علیه السلام) فرمودند: «غالِبوا انْفُسکم علی ترک المَعاصی یَشهل علیْکم مَفادتُها الی الطّاعات؛ ۲ در ترک گناه با نفس خویش دست و پنجه نرم کنید تا کشاندن آن به سوی طاعات و عبادات بر شما آسان شود.»

١ وسائل الشيعة، ج: ١٠ ص: ٣١٤

۲ بروجردی، سیدحسین، جامع احادیث الشیعه، ج۱۳، ص۳۲۶

و امام صادق (علیهالسلام) در نامهای خطاب به یکی از شیعیان می نویسد: «انْ ارَدتَ انْ یُختَمَ بِخیْرِ عَملُکَ حتّی تُقْبَض و انْت فی افْضل الاعمالِ فَعَظّمْ لله حقّهُ انْ تَبْذُل نَعمائه فی معاصیه و انْ تَغْترَ بِحلمه عنک؛ چنانچه بخواهی کارت به خوبی پایان یابد و از این دنیا در حالی رخت بربندی که به بهترین عمل مشغول باشی، حق خدای را بزرگ بدار. مبادا نعمتهای او را در نافر مانی صرف کنی و به حلم و بردباری او مغرور شوی.»

نگهداری شکم از حرام

خداوند متعال می فرماید: ﴿فَلْیَنْظُرِ الْاِنْسانُ اِلی طَعامِهِ ﴿ اَدمی باید به قوت و غذای خود با چشم عقل و احتیاط بنگرد. ﴾ ازین رو است که روزه خود تلنگری بر دقت بیشتر انسان به راه کسب روزی خویش می باشد و دلیلی است که انسان، مأمور به تفکر در غذا، به عنوان یکی از نعمتهای خداست. حفظ دیگر اعضای بدن مانند دستوپا از آنجام اعمال ناشایست و بازداشتن شکم از خوردن حرام در افطار و سحر موجب تقرب بیشتر انسان می گردد؛ چهبسا این که غذاهای حرام، سمومی هستند که دین را هلاک می کنند و روزه دوای آن است، و دارو باوجود سم سودی نمی بخشد. قطب راوندی از امام باقر (علیه السلام) نقل می کند که فرمودند: شگفتا که مردم از ترس بیماری در خوردن غذا احتیاط و امساک می کنند ولی از بیم آتش دوزخ از گناه خودداری نمی کنند. آ اهمیت غذای حلال را می توان در نامه امیرالمؤمنین (علیه السلام) به عثمان بن حنیف دانست:

١ مجلسي، محمدباقر، بحارالانوار، ج٧٣، ص٣٥١

۲ عبس اسوره ۸، آیه۲۴

٣ بروجردي، سيدحسين، جامع احاديث الشيعه، ج١٣، ص٣٢٧

«فما اشْتَبه علیْکَ عِلْمه فَالْفِظهُ؛ \ آنچه را که حلال بودنش برای تو روشن نبود از دهان بیرون بینداز. »

ابو بصیر می گوید: شخصی حضور امام باقر (علیهالسلام) عرض کرد: من در مقام عمل ضعیف و ناتوانم و کمتر توفیق دارم که روزه (مستحبی) بگیرم لکن امیدوارم که بهجز حلال چیزی نخورم. امام باقر (علیهالسلام) فرمود: «ای الاجتهاد افضل من عفّة بَطْنٍ و فرْجٍ؟؟ کدام کوشش و ریاضت بالاتر از حفظ شکم و دامن از حرام است؟» مرحوم طبرسی می گوید: تمام گناهان ازآنجهت که مشتمل بر تمرّد از دستورهای الهی هستند کبیرهاند و کبیره و صغیره بودن گناه امری نسبی است. سپس می گوید: این از اعتقادات اصحاب ما امامیه است.

و در حدیث دیگر نیز از آن حضرت آمده است: «ما عُبِدَ اللهُ بشیْءِ افْضل من عفَّة بطنٍ و فرْج؛ " هیچ عبادتی نزد خدا به اندازه نگهداری شکم و دامن از حرام ارزش ندارد. »

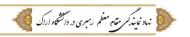
پیامبر خدا(ص) نیز در خصوص فواید روحی گرسنگی می فرمایند: "شیطان در درون آدمی زاده بسان خون، جریان می یابد گذرگاههای او را با گرسنگی، تنگ کنید³".

١ امام على (عليه السلام)، نهج البلاغه صبحى صالح، نامه ٤٥، ج١، ص٢٨٣

۲ طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البیان، ج۳، ص۳۸

٣ كليني، محمد بن يعقوب، اصول كافي، ج٢، ص٧٩، باب الفقه، حديث؟

٤ عوالى اللآلى، جلد ١، صفحه ٢٧٣، حديث ٩٧ و صفحه ٣٢٥، حديث ٦٦، بحار الأنوار، جلد ٧٠، صفحه ٤٢

همچنین در دیوان منسوب به حضرت علی(ع) چنین نقل شده که: "خود را گرسنه بدار که گرسنگی، از آثار پرهیزگاری است، آن که زمان درازی را گرسنگی کشد، سرانجام روزی (روز قیامت) سیر خواهد شد".

بازداشتن گوش از شنیدن محرّمات

خدای تعالی همواره افرادی را که سخنان باطل و دروغ می شنود و می پذیرند و افرادی که خورنده حرام هستند را مورد مذمت قرار داده است و می فرماید: ﴿سَمَّاعُونَ لِلْكَذِبِ اكَّالُونَ لِلسُّحْتِ ﴾؟ آنها همواره شنونده و پذیرنده دروغ بوده و خورنده حرام اند. و چنین است که خداوند برای آنان را در دنیا ذلّت و خواری و در آخرت عذاب بزرگ مهیّا کرده است؛ ﴿لَهُمْ فِی الدُّنْیَا خِزْیٌ وَلَهُمْ فِی الاَّخِرَةَ عَذَابٌ عَظِیمٌ ﴾ "

پرهيز از سخنان لغو

بی تردید، سخنان پاک و طیب و اعمال صالح نزد خداوند دارای ارزش والا هستند و مقبول حضرت حق قرار می گیرند و باید از سخنان لغو و بیهوده دوری کرد آن چنانکه خداوند آدمیان را از بیهوده گویی نهی می کند، به گونه ای که شنیدن سخنان لغو را عامل بازدارنده آدمی از کمال می شمارد و دوری از بیهوده گویی را نشانه کرامت انسان می داند؛

١ دانش نامه احاديث يزشكي: ٢ / ٣٢ الديوان المنسوب إلى، صفحه ٣٤٤، حديث ٢٦٩

۲ مائده/ سوره ۵، آیه ۲۲

۳ مائده/ سوره ٥، آیه ٤١

﴿ وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغُو أَعْرَضُوا عَنْهُ وَ قَالُوا لَنَا أَعْمَالُنَا وَ لَكُمْ أَعْمَالُكُمْ سَلامٌ عَلَيْكُمْ لا تَبْتَغِى الْجَاهِلِينَ ﴿ وَ هَرِكَاهُ سَخَنَ لَغُو وَ بِيهوده بشنوند، از آن روى برمى گردانند و مى گويند اعمال ما از آن ما و اعمال شما از آن خودتان، سلام بر شما ما خواهان جاهلان نيستيم؛ زيرا تنها كلام طيّب و عمل صالح بهسوى او بالا مى رود و تنها انسانهاى پاک و صالح به خدا نزديک مى شوند، که فرمود: ﴿ إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَ الْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ ﴾ * بهسوى او (خداوند تعالى) سخنان پاكيزه صعود مى كند و او عمل صالح را بالا مى برد. » همانگونه که امام صادق (ع) دراين باره فرمودند: «هنگام روزه، زبانتان را از دروغ حفظ کنيد » "

غلبه برشهوات جنسي

مهم ترین چیزی که انسان از آغاز راه بندگی باید مورد توجه خود قرار دهد نگه داشتن شکم و حفظ دامن از آلودگی به حرام است، به ویژه در زمان جوانی که در اثر طغیان غریزه شهوت، زمینه آلودگی فراهم تر است و باید برای رسیدن به رستگاری حقیقی ﴿قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ﴾ خود را از آلوده شدن به حرام حفظ کند ﴿وَالَّذِینَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ﴾ يس باید مراقبت کرد تا چشم و دل هر دو یاک باقی بماند و انسان با اطاعت از خداوند و

۱ قصص/سوره ۲۸، آیه ۵۵

۲ فاطر/سوره۳۵، آیه ۱۰

٣ شيخ حرّ عاملي، وسائل الشيعة، ج ١٠، ص ١٦٦، قم، مؤسسه آل البيت(ع)، چاپ اول، ١٤٠٩ق

٤ مؤمنون/سوره ٢٣، آيه ١

٥ مؤمنون/سوره ٢٣، آيه ٥

رسولش به آن رستگاری عظیم و سعادت بزرگ که برای وی مقدر گردیده است برسد؛ همانطور که خداوند متعال میفرماید: ﴿وَمَنْ یُطِعِ اللّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِیمًا﴾؛ و هرکس خدا و پیامبرش را اطاعت کند، بی تردید رستگاری بزرگی یافته است. ۱

قرائت، تدبر، عمل به قرآن

حال که قدمهای اولیه ترک گناه در این ماه را پشت سرگذاشتیم، نیاز است تا انسان برای کسب معنویت بیشتر و شتاب گرفتن در مسیر قرب الهی، راهکارهایی را پیش روی خود قرار دهد؛ ازجمله مهم ترین اعمال در این ماه مبارک؛ قرائت، فهم و عمل به قرآن، کتاب راهنمای بشریت میباشد؛ و این قرائت قرآن هرچند اندک؛ موجب صفای دلها می شود و خداوند دراین باره می فرماید: ﴿فَاقْرُ ءُوا مَا تَیَسّرَ مِنَ الْقُرْآنِ﴾ آ؛ آنچه میسر و آسان باشد به قرائت قرآن پردازید. این کلام به این دلیل است که راست ترین سخن، رساترین پند و زیباترین حکایتها در قرآن میباشد. آنگونه که پیامبر اکرم (ص) می فرمایند: «اَصدَقُ القَولِ و اَبلَغُ المَوعِظَةِ و اَحسَنُ القَصَصِ کِتابُ اللّه » آ؛ قرائت قرآن به انسان نورانیت میبخشد و قرآن با ظاهری زیبا و باطنی عمیق، و عجایبی که پایان ندارد، تاریکیهای میبخشد و قرآن با ظاهری زیبا و باطنی عمیق، و عجایبی که پایان ندارد، تاریکیهای جهل را از بین میبرد و کلام پیامبر اکرم (ص) گویای همین مسئله است که: اِنَ البَیتَ اِذَا جهل را از بین میبرد و کلام پیامبر اکرم (ص) گویای همین مسئله است که: اِنَ البَیتَ اِذَا کُثُرُ فیهِ تِلاوَهُ القُرآنِ کَثُرُ خَیرهُ وَ اتَسَعَ اَهلُهُ وَ اَضاءَ لاَهلِ السّماءِ کَما تُضی ءُ نُجومُ السّماءِ کَما تُصی عُمیتُ میابِ می این میبرد و کلام پیامبر اکرم (ص) گویای همین مسئله است که نُجومُ السّماءِ کَما تُصی عُرفی میبرد و کلام پیامبر اگره و استرا اللّه و السّماءِ کَما تُصی عُرونی السّماءِ کی این میبرد و کلام پیامبر این میبرد و کلام پیامبر

۱ احزاب/ سوره ۳۳، آیه ۷۱

۲ مزمل/سوره ۲۰، آیه ۷۳

٣ من لايحضر الفقيه ج٢ ، ص٢٠٢

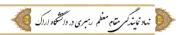
لاَهلِ الدُّنيا'؛ خانه ای که در آن قرآن فراوان خوانده شود، خیر آن بسیار گردد و به اهل آن وسعت داده شود و برای آسمانیان بدرخشد چنان که ستارگان آسمان برای زمینیان می درخشند. و چه زمانی بهتر از ماه مبارک رمضان برای قرائت قرآن؛ که امیرمومنان(ع) می فرمایند: مَن قَرَا فی شَهرِ رَمضان آیة مِن کِتابِ اللهِ کان کَمَن خَتَمَ القُرآنَ فِی غَیرِه مِن الشُهُورِ؛ هر کس ماه رمضان یک آیه از کتاب خدا را قرائت کند مثل این است که در ماههای دیگر تمام قرآن را بخواند.

حال که از مرحله قرانت قرآن فراتر میرویم به فهم و تدبر در قرآن میرسیم که مسلماً ایمان به محتوا و اعتقاد به هدایت بخشی آن و ارتباط با مضامین بلند آن، بهرهمندی از علم الهی در جهت سعادت و فلاح ابدی انسان را در پی دارد. پیامبر اکرم (ص) میفرمایند: «إِن اَرَدتُم عَیشَ السَّعَداءِ و مَوتَ الشَّهَداءِ و النّجاةَ یَومَ الحَسرةِ و الظِّلِّ یَومَ الحَرورِ و الهُدی یَومَ الضّلالَةِ فَادرُسُوا القُرآنَ فَاِنّهُ کَلامُ الرّحمانِ و حِرزٌ مِنَ الشَیطانِ و رُجحانٌ فِی المیزانِ» ۲؛ یَومَ الضّلالَةِ فَادرُسُوا القُرآنَ فَاِنّهُ کَلامُ الرّحمانِ و حِرزٌ مِنَ الشَیطانِ و رُجحانٌ فی المیزانِ» ۲؛ اگر زندگی سعادتمندان، مرگ شهیدان، نجات روز حسرت (قیامت)، سایه روزِ سوزان و هدایت در روز گمراهی را می خواهید، قرآن را یاد بگیرید که آن سخن خدای مهربان است و سپری است در مقابل شیطان و عامل برتری در ترازوی اعمال.

و مهم ترین مرحله بعد از قرائت و تدبر در قرآن، عمل به دستورات آن است؛ که عاملان به قرآن از همه پیشی میگیرند و با عمل کردن به آیات قرآن می توانیم بهترین زندگی را

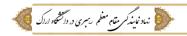
١ كافي (ط-الاسلاميه) ج٢، ص٤١٠

۲ الحیاه (ترجمه ی احمد آرام) ج۲ ،ص۲۳۴

ازنظر الهی و معنوی داشته باشیم و به آرامشی که بشریت همواره به دنبال آن بوده، برسیم. امام علی(ع): عَلَیکُم بِکِتابِ الله ... مَن عَمِلَ بِهِ سَبَقَ ا؛ بر شما باد رجوع به کتاب خدا (قرآن) ... کسی که به آن عمل کند از همه پیشی می گیرد.

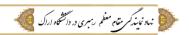
١ نهج البلاغه(صبحي صالح) ص٢١٩ ، خطبه ١٥٤

فصل پنجم

مناسبتهای ماه رمضان

مهمترین رویدادهای ماه مبارک رمضان

در ماه مبارک رمضان، اتفاقات تاریخسازی به وقوع پیوسته که در این بخش به مهمترین آنان اشاره مینماییم:

۹ رمضان سال ۲۰ ه.ق

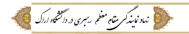
ارسال هزاران نامه از مردم کوفه برای امام حسین علیهالسلام

در این روز، مردان، کوفه گرد آمدند و دوازده هزار نامه خود را برای امام حسین علیه السلام ارسال کردند. آنان، تقاضا داشتند که حضرت، به سوی عراق بشتابد و با حکومت یزید مبارزه کند. مردان کوفه، به حضرت قول وفاداری دادند و گفتند که منتظرتان هستیم، اما در محرم همان سال، در مقابل او صف آرایی کردند.

۱۰ رمضان (سال سوم قبل از هجرت)

وفات حضرت خديجه عليها السلام

وی، در تمام مراحل، یارو یاور پیامبر بود و نخستین بانویی است که به پیامبر ایمان آورد. او، ثروتمند و سرشناس و درعین حال، نجیب و طاهر بود. زمانی که مشرکان، پیامبر را آزار میدادند، حضرت خدیجه، در منزل، به آرامش و مداوای وی میپرداخت. سال وفات وی و حضرت ابوطالب را (عام الحزن) نامیدند. وی، در ۲۵ سالگی وفات یافت و در قبرستان ابوطالب، منطقه ی حجون مکه، به خاک سپرده شد.

۱٤ رمضان ۹۷ ه.ق

كشته شدن مختار ثقفي در كوفه

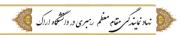
مختار بن ابی عبیده ثقفی، پس از هلاکت معاویه بن ابی سفیان، ازجمله رهبران انقلابی کوفه بود که از امام حسین علیهالسلام و نمایندهاش، حضرت مسلم بن عقیل علیهالسلام حمایت کرد و درنتیجه، از سوی عبیدالله بن زیاد، دستگیر و زندانی می شود. در ایام قیام امام حسین علیهالسلام در زندان عبیدالله بن زیاد به سر می برد تا این که به وساطت شوهر خواهرش، عبدالله بن عمر، در نزد یزید بن معاویه، از زندان آزاد شد.

۱۵ رمضان ۳ه.ق

ميلاد امام حسن مجتبى عليهالسلام

امام حسن علیهالسلام در نیمه ی ماه مبارک رمضان، از پاک بانوی نور، فاطمه زهرا علیها السلام و نخستین مرد مسلمان، امیر مؤمنان علیهالسلام به دنیا آمد. او، هفت سال با پیامبر صلیالله علیه و آله و سی سال با پدر زندگی کرد. هیچکس مانند امام حسن علیهالسلام از جهت چهره و اخلاق و منش و وقار به پیامبر شبیه نبود.

امام حسن علیه السلام چند ماه پس از خلافت، آماده ی جنگ با معاویه شد، اما براثر سستی و خیانت عده ی زیادی از فرماندهان و سران قبایل و سربازان و اطرافیان، چارهای جز قبول صلح تحمیلی ندید.

در بین اهل بیت (علیهمالسلام) فقط یک امام به [کریم اهل بیت (ع)] ملقب است و آنهم امام حسن مجتبی (علیهالسلام) است.

كريم به كسى گويند كه اين خصائص را داشته باشد:

١)كسى است كه قبل از اينكه سائل درخواستش را بكند، شروع به بخشش ميكند.

(الاِبْتِدَاءُ بِالْعَطِيّةِ قَبْلَ الْمَسْأَلَةِ)

۲)کسی است که بی منّت و بدون هیچ چشمداشتی میبخشد، برخلاف (واهب) که در قبال بخشش، توقع چیزی را دارد.

۳)کسی است که برای خودش چیزی را نگه نمی دارد و همه را به دیگران می بخشد، برخلاف (سخیّ) که هم برای خودش نگه می دارد و هم به دیگران می بخشد!

۴)کسی است که همه چیزش را می بخشد و چیزی برای خودش نگه نمی دارد، برخلاف (جواد) که می بخشد، اما برای خودش چیزی را هم نگه می دارد!

۵)کسی است که وقتی سائل از نزدش بازگردد، دیگر نیازمند محسوب نمی شود، برخلاف (باذل) که فقط به اندازه رفع نیاز سائل، به او می بخشد!

۶)کسی است که بخشش او هیچگاه تمام نمی شود، و کرامتش همیشگی است،
 برخلاف (منعم) که عطای او گاهی به خاطر مصلحت قطع می گردد.

۷) کسی است که به همه میبخشد و میان سائلان فرقی نمیگذارد، برخلاف (محسن) که سائلان را گلچین میکند.

۸) کسی است که بیشتر ازآنچه خداوند بر او واجب نموده، پرداخت مینماید، برخلاف (جواد) که (یُؤدِی ما افْتَرَضَ اللَّهُ عَلَیْهِ) به همان میزانکه خداوند بر او واجب نموده، پرداخت مینماید.

در روایتی نقل شده است که؛

«أَنَّ ٱلْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ (ع) خَرَجَ مِنْ مَالِهِ مَرَّتَيْنِ وَ تَصَدَّقَ بِهِ»

همانا امام حسن(ع) دو نوبت همه مال خود را درراه خداوند بخشید و آن را به فقراء صدقه داد. ۱

ابن صباغ مالكي عالم اهل سنت مينويسد:

«الكَرَمُ وَ الجُودُ غَرِيزَةُ مَغرُوسَةُ فِيهِ»

کرم و بخشش، غریزهای بود که در امام حسن(ع) کاشته شده بود. ۲

١ كشف الغمة اربلي، ج١، ص٥٥٥

٢ الفصول المهمة ابن الصباغ، ج٢، ص٧٠٧

۱۵ رمضان ۲۰ ه.ق

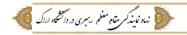
حركت مسلم بن عقيل از مكه به كوفه

اعزام حضرت مسلم از سوی امام حسین علیهالسلام به جانب کوفه، پس از نامههای پی در پی و دسته جمعی کوفیان به امام حسین علیهالسلام و دعوت از آن حضرت برای ایجاد حکومت اسلامی و مبارزه با یزید بن معاویه بود. مردم کوفه، گر چه در ابتدا، استقبال زیادی از مسلم کردند، ولی با تطمیع و تهدید حکومت عبیدالله، سرانجام، وی را تنها گذاشتند و او، مظلومانه به دست ابن زیاد، شهید گردید.

۱۵ رمضان ۱۹۵ ه.ق

ولادت امام محمدتقي عليهالسلام

امام جواد علیهالسلام پس از شهادت امام رضا علیهالسلام به دست مأمون، در دوران کودکی به مقام امامت رسید. علی بن جعفر علیهالسلام که از مشایخ و مؤلفان بزرگ و از علویان بود و از محضر پدرش امام صادق علیهالسلام و برادرش امام موسی بن جعفر علیهالسلام و برادرزادهاش امام رضا علیهالسلام کسب علم کرد و به فقاهت و دانش مشهور بود، در هنگامی که عمرش حدود هشتاد سال بود و امام جواد شاید پانزده سال بیش تر نداشت، به امامت آن حضرت معترف بود و دست حضرت را می بوسید و می گفت: «من، بنده ی او هستم».

از برخی احادیث، استفاده می شود که معراج پیامبر صلی الله علیه و آله یک بار نبوده، بلکه ۱۲۰ مرتبه خداوند حضرت را به آسمان ها برد و در باب ولایت و امامت ائمه ی اطهار علیه مالسلام و معارف الهی، آگاهی هایی به آن حضرت داد.

آخرین جمعه ماه رمضان (۱۷ دی)

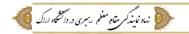
روز قدس

قدس، نخستین قبله و حرم دوم مسلمانان جهان است که سرزمین اصلی میلیونها آوارهی مسلمان فلسطینی است. سرزمین فلسطین، ازجمله بیتالمقدس، از سال ۱۹۶۸ میلادی به اشتغال صهیونیستها درآمد و بهتدریج، ساکنان اصلی، ازآنجا راندهشده و بهصورت آواره، در کشورهای عربی مقیم شدند و بهجای آنان صهیونیستهای غاصب از سراسر دنیا جمع شده، در آن صاحبخانه شدند.

حضرت امام خمینی، رضوان الله علیه، پس از پیروزی انقلاب اسلامی، با تعیین آخرین جمعه ماه مبارک رمضان، به عنوان روز قدس توجه مسلمانان جهان را به پشتیبانی مستمر از مسلمانان فلسطین و آزادسازی اراضی اشغالی معطوف می کرد.

فصل ششم

شب قدر، آغاز زندگی

شب قدر؛ شب ولادت انسان

شب قدر فرصتی برای جبران خطاهای یکعمر است، اگر بندهای یکعمر نافرمانی کرد، کافی است در شب قدر برگردد، زیرا شبهای قدر، شب برگشت و استغفار است. امام صادق (علیهالسلام) دراینباره می فرمایند: رأس السنة لیلة القدر یکتب فیها ما یکون من السنة الی السنة الی السنة اب آغاز سال (حساب اعمال) شب قدر است. در آن شب برنامه سال آینده نوشته می شود. آن گویند در شب نوزدهم ماه مقدرات انسان تعیین می شود، شب بیست و یکم مقدرات انسان تأیید و تحکیم و در شب بیست و سوم، مقدرات انسان امی شوند.

شب قدر شبی است که هر کس با هر میزان لغزش و گناه وقتی این شبها را احیا میکند و اعمال خواص این شب را انجام میدهد حس میکند در دعاهایش و در گریههایش در این شب به خدا بیشتر از همیشه نزدیک شده و خدای متعال حرف دلش را بیشتر از هر موقع دیگری میشنود و شاید آنجاست که معنای برتر بودن این شب از هزار ماه و برتر بودن ماه رمضان از ماههای دیگر را درک کند تا آنجا که رسول خدا (صلی الله علیه و آله) فرمودند: لو یعلم العبد ما فی رمضان لود ان یکون رمضان السنة با اگر بنده «خدا» می دانست که در ماه رمضان چیست [چه برکتی وجود دارد] دوست می داشت که تمام سال، رمضان باشد.

۱ وسائل الشيعه، ج ۷ ص ۲۰۸ ح ۸

٢ بحار الانوار، ج ٩٣، ص ٣٤٦

یکی از شاگردان امام ششم (ع) به نام حمران میگوید: به حضرت صادق (ع) گفتم: مقصود خداوند از اینکه فرموده: شب قدر بهتر از هزار ماه است چیست؟ فرمود: عمل صالح همچون نماز و زکات و انواع کارهای خیر در آن شب بهتر است از همان اعمال در هزار ماهی که در آن، شب قدر نباشد.

و اگر خداوند جزای اعمال خیر مؤمنان را چندین برابر نمی کرد، آنان به جایی نمی رسیدند، ولی خدای متعال، پاداش حسنات را برای آنها، چندین برابر بالا می برد. ا

در شبهای قدر باید به وصال در زمره سعادتمندان و نجات از شقاوت و ترک صفات ناپسند توجه خاص نمود. آنگونه که در ادعیه مخصوص شبهای احیا میخوانیم:

«وَ أَنْ تَجْعَلَ اسْمِي فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ فِي السَّعَدَاءِ وَ رُوحِي مَعَ الشَّهَدَاءِ»؛ خدايا امشب نام مرا در ميان سعادتمندان و روحم را با شهداي راه حق قرا ده. ٢

ارتباط عميق شب قدر و ولايت

شهادت حضرت علی (ع) در شبهای قدر نشان از وجود رابطه عمیق شبهای قدر با ولایت دارد. وجود آن حضرت حقیقت شب قدر است و این شب بسیار بافضیلت است به طوری که اگر شهادت حضرت علی (ع) در زمان دیگری بود جای سؤال داشت. خداوند در سوره قدر به فرود فرشتگان در شبهای قدر اشاره دارد و از آنجا فرشتگان بر کسی جز

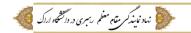
١ ترجمه الميزان، ج٠٢، ص٥٤٧

٢ مفاتيح الجنان، شيخ عباس قمي، ص٢٢٤، دارالكتب الاسلاميه

حضرت وليعصر (عج) وارد نمي شوند؛ لذا فرشتگان اعمال انسان را در اين شبها به ساحت مقدس امام زمان(عج) ارائه می کنند. عمر انسان کوتاه بوده و پس از مرگ نیز هیچگونه راه بازگشتی جهت جبران گناهان وجود ندارد و انسان باید با درك شبهای قدر از فرصتهای ناب این شبها بهترین بهره را ببرد. شب قدر باآنهمه عظمت و مجلای اراده و اوامر الهي به جانشين خود در زمين، تا طلوع فجر، در سريرستي بشر و عالم امكان، سرنوشت همگان را ورق میزند، لذا از اهمیت ویژهای برخوردار بوده و موردتوجه عموم بوده است، اگر در چنین شبی حادثهای رخ دهد، قطعاً آن حادثه نیز موردتوجه قرارگرفته و مردم در پی فهم علت حادثه، به جستجو می پردازند. همگان توان درک عظمت و حوادث شب قدر را نداشته و جز اندکی، به معرفت کامل از این شب نرسیدهاند، لذا حادثهای بزرگ و مهم می تواند، عقول و دلهای بشر را تکامل داده و آنها را از خواب غفلت بیدار نماید، تا بر آنچه در این شب می گذرد، توجه نموده و امور خود را در مسیر حق قرار دهند. شهادت اولین جانشین خاتم پیامبران در محراب مسجد توسط مسلمانی بهظاهر مسلمان در صف نماز جماعت به نام حمایت از دین خدا، ریختن خون اسوه عدالت و یگانه رهبر عادل جهان و یار مستضعفان و شمشیر خدا بر دشمنان خدا، و زاهد شب و شیر روز در برابر خصم دین خدا، امری بسیار تکاندهنده است تا همواره مسلمانان و تمام بشریت تا روز قیامت بیرسند، چه کسی کشته شد، در کجا کشته شد، چرا کشته شد، چه کسی بود، تا اوج مظلومیت و تنهایی ولی خدا در بین مسلمانان! و اوج نفاق و دنیاطلبی و دین به دنیا فروختگان به نام مسلمانان، زبانزد خاص و عام گردد، غاصبان حکومت اسلامی شناخته شوند، و مسلمانان واقعی در یی برگرداندن حکومت به ولی خدا بر آیند. از سوی دیگر، در سالهای سکوت و خانهنشینی ولی خدا معترضی بر جان وی نبوده، اما زمانی که به درخواست و اصرار خود مسلمانان! حکومت را می پذیرد و دستور خدا را در تمام ارکان جامعه انجام می دهد، غاصبان حکومت اسلامی و بندگان دنیا و هوای نفس، وجود او را مانع حاکمیت و ثروت اندوزی و نظام ارباب ورعیتی و ... می بینند، لذا به خیال خود با کشتن حجت خدا، طومار دین اسلام را درهم پیچیده و از بین بردند، درحالی که حکومت ۵ ساله سراسر عدالت علی علیه السلام را تا روز قیامت، برای تمام آزادگان دنیا، به عنوان نسخه عملی نظام اسلامی با رهبری ولی معصوم، منشور عملی در حکومت و مدیریت اسلامی گردانیدند، تا مردم بدانند، در اجرای عدالت، باید از خون خود گذشت، ما نظام عادلانه بدون ظلم و قشر بندی تحقق یا بدو دین خدا استوار شود. از سوی دیگر، این حادثه به مردم هشدار می دهد، در جستجوی حجت بعدی باشند تا حکومت اسلامی و عدالت فراگیر را دوباره بر پا کنند. هنگام تلاوت سوره قدر در پی پاسخ نزول ملائکه و روح بر چه کسی می گردند، تا گنج های نهفته در شب قدر به مرور با تکامل معنوی بشر هویدا گردند.

شب قدر و امام زمان (عج)؛ هر دو پنهان ازنظر

پنهان بودن شب قدر در بین شبهای دیگر و ارزش والای درک این شب باعث شده که بزرگان دین برای درک این شب، تمام شبهای سال را به عبادت و شبزنده داری بپردازند و این پنهان بودن رابطهای نزدیک با غیبت حضرت ولی عصر (عج) دارد. غیبت امام دوازدهم (عج)، پنهان شدن آن حضرت دور از مردم نیست، بلکه آن حضرت در بین مردم

زندگی و رفتوآمد میکنند و همانند دیگر افراد جامعه، یک زندگی عادی دارند، حضرت مردم را می بینند و آنها را می شناسند مردم نیز حضرت را می بینند، اما ایشان را نمی شناسند و نمیدانند که ایشان همان حضرت مهدی موعود(عج) هستند تا وقتیکه زمان ظهور فرابرسد و ایشان خود را بهعنوان امام و پیشوای شیعیان جهان، به مردم معرفی خواهند کرد؛ زیرا امر غیبت و ظهور حضرت مهدی به اراده و فرمان الهی است و هرگاه خدای تعالی اراده فرماید واقع خواهد شد. از سوی دیگر ارزش فوقالعاده عبادت در شب قدر، این شب را همچنان در میان شبهای ماه مبارک رمضان مخفی و ناشناخته نگهداشته است؛ بدین جهت که مردم به همه این شبها اهمیت دهند. چنانکه خداوند رضای خود را در میان انواع طاعات پنهان کرده تا مردم به همه طاعات روی آورند و غضبش را در میان معاصى ينهان كرده تا از همه بيرهيزند، دوستانش را در ميان مردم مخفى كرده تا همه را احترام كنند، اجابت را در ميان دعاها پنهان كرده تا به همه دعاها روي آورند، اسم اعظم را در میان اسمائش مخفی ساخته تا همه را بزرگ دارند و وقت مرگ را مخفی ساخته تا در همه حال آماده باشند. البته این سخن بدین معنا نیست که حضرات معصومین (ع) و اولیاء خاص خدا، شب قدر را نمی دانستند. بلکه آن را بهیقین می شناختند ولی آن را بهعمد و از روى مصلحت فاش نمى ساختند.

آنچه مؤید این معناست، گفتار صریح پیشوایان معصوم (ع) است که مجموع آنها نشان می دهد که فرشتگان در شبهای قدر به خدمت آنان مشرف می شدند. برای نمونه، کسی از امام باقر (ع) پرسید: آیا شما می دانید شب قدر کدام شب است؟ فرمودند: «کَیْفَ لَا نَعْرفُ وَ الْمَلَائِکَهُ تَطُوفُ بِنافِیها»؛ چگونه نمی دانیم در حالی که فرشتگان در آن شب به

گرد ما دور میزنند! غیبت حضرت ولی عصر نیز چنین شمراتی را دارد که موجب گردیده همچون شب قدر در بین سایر شبها پنهان گردد. از ثمرات پنهان بودن امام زمان در بین مردم می توان به ایجاد زمینه اجرای احکام الهی در جامعه، امیدبخشیدن به مؤمنان و منتظران، تربیت و خودسازی، پاسداری آیین خدا در جلوگیری از آمیختن آن باسلیقهها و افکار شخصی اشاره کرد و دانست که امام زمان(عج) در زمان غیبت همچون خورشید پشت ابر است که مردم از برکات و هدایتهای پنهان و آشکار امام زمان (عج) بهرهمند.

شبِ بیدار شدن

در بین شبهای ماه مبارک رمضان شب قدر بهعنوان بهترین شبها برای بیداری و خودسازی توصیه شده است. برای انسان مؤمن، سزاوار نیست تا در شبی که آسمانیان میهمان او شده اند و ملانک به پایین نزول می کنند، حجاب غفلت به روی خویش اندازد و خود را از هم نشینی با آنها محروم سازد، لذا مستحب است، آن شب را زنده نگه دارد و تا صبحگاهان شبزنده داری نماید و این خود نوعی مبارزه با خمودگی و سستی و خواب سنگینی است که انسان را از هدفهای عالی اش بازمی دارد؛ هرچند که بیدار ماندن در این شب ثواب ویژه ای دارد اما باید به این نکته توجه کرد که هدف اصلی، بیدار شدن از خواب غفلتی است که انسان را در خود غرق کرده و چنان سرگرم خویش کرده که هدف و مقصود حقیقی را از یاد برده و خود را در زندان دنیا حبس کرده است.

در حدیث معراج نیز روایت جالبی آمده که: "پیامبر (ص) در شب معراج، از پروردگار خود خواست و چنین گفت: پروردگارا! مرا به کاری راه نمای که با آن به تو نزدیک شوم.

فرمود: «شبت را روز، و روزت را شب بدار».

پرسید: پروردگارا! چگونه چنین توان کرد؟

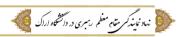
فرمود: «خواب خویش را نماز، و خوراک خود را گرسنگی قرار بده.

ای احمد! به عرّت و جلالم سوگند، هیچ بندهای برایم چهار چیز را تضمین نمی کند، مگر این که او را به بهشت درمی آورم: زبان فروبندد و آن را جز بدان چه به وی مربوط است، نگشاید؛ دل خویش را از وسواس حفظ کند؛ آگاهی من از او و این را که او در زیر نگاه من است، پاس بدارد؛ و نوردیدهاش، در گرسنگی باشد.

ای احمد! کاش، شیرینی گرسنگی، سکوت، خلوت و آنچه را از آن به ارث بردهاند، چشیده بودی!».

پرسید: پروردگارا! ارث گرسنگی چیست؟

فرمود: «حکمت، حفظ دل، تقرب به خداوند، اندوه دائم، کمهزینگی برای مردم، حقگویی، و اهمیت ندادن به این که در گشایش و آسانی زندگی می کند یا در سختی و دشواری.

اي احمد! آيا مي داني با كدام حالت و وقت، بنده به من تقرّب مي جويد؟».

گفت: نه، ای بروردگار!

فرمود: «آن هنگام که گرسنه یا در حالت سجده باشدا".

نزول قرآن در شب قدر؛ فرصت استثنائی جهت استغفار

دو نکته ویژهای که قرآن در مورد شب قدر یادآور شده و باید با دیده جان به آنها نگریست:

اول آنكه هيچ شكى نيست كه قرآن در شب قدر نازل گرديده است: ﴿إِنَّا أَنْزَلْناهُ فَي لَيْلَةٍ الْقَدْرِ﴾ ۚ و دوم اينكه شب قدر در ماه رمضان قرار دارد: ﴿شَهْرُ رَمَضانَ الَّذِي أُنْزِلَ فيهِ الْقُرْ آنُ ﴾٣.

از مضمون این دو آیه بر می آید که اولاً شب قدر بهیقین یکی از شبهای ماه مبارک رمضان است. ثانياً مجموع قرآن در آن نازلشده است نه جزئي از آن و نه آيات آغازين آن.

١ ارشاد القلوب، صفحه ١٩٩ و ٢٠٠، بحار الأنوار، حلد ٧٧، صفحه ٢٢، حديث ٦

۲ قدر /سوره ۹۷ ، آبه ۱

۳ بقره/ سوره ۲، آبه ۱۸۵

و چنین فرصت استثنائی را در چه ماه دیگری میتوان یافت؟! آنگونه که میفرماید: ﴿وَاسْتَغْفِرُوا اللّهَ ۚ إِنّ اللّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ ؛ و از خدا آمرزش بخواهید؛ زیرا خدا بسیار آمرزنده و مهربان است.

و در این ماه است که غفران الهی به اوج خود میرسد تا حدی که پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند:

شَهْرُ رَمَضَانَ شَهْرُ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ هُوَ شَهْرٌ يُضَاعِفُ اللَّهُ فِيهِ الْحَسَنَاتِ وَ يَمْحُو فِيهِ السَّيِّنَاتِ وَ هُوَ شَهْرُ النَّوْبَةِ وَ هُوَ شَهْرُ النَّوْبَةِ وَ هُوَ شَهْرُ النَّوْبَةِ وَ هُوَ شَهْرُ النَّوْبَةِ وَ هُوَ شَهْرُ الْإِنَابَةِ وَ هُوَ شَهْرُ النَّوْبَةِ وَ هُوَ شَهْرُ الْعِنْقِ مِنَ النَّارِ وَ الْفَوْزِ بِالْجَنَّةِ. ٢

ماه رمضان، ماه خداست و آن ماهی است که خداوند در آن حسنات را می افزاید و گناهان را پاک می کند و آن ماه برکت است و ماه بازگشت به سوی خداوند به وسیله توبه است و ماه بخشش و ماه آزاد شدن از آتش و رستگاری به وسیله رفتن به بهشت است.

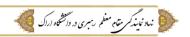
يا رفيق من لا رفيق له

شب قدر، شبی است که در اوج تنهایی خود، خداوند را با عنوان رفیق خطاب می کنیم و چه دوست و یاوری بهتر از خداوند؛ ﴿نعْمَ الْمَوْلِی وَ نِعْمَ النَّصِيرِ ﴾ و خداوند خود را تا

۱ بقره/سوره ۲، آیه ۱۹۹

٢ محمد بن على بن بابويه، فضائل الأشهر الثلاثة، ص: ٩٥

٣ الأنفال/ سوره ٨، آيه ٤٠

اینجا به ما نزدیک گردانیده، پس چه فرصتی بهتر از این ماه و چه فرصتی بهتر از این شبها که بهسوی او برگردیم؛ آنگونه که هرکسی یکقدم بهسوی او بردارد، خداوند ده قدم برایش برمی دارد؛ و کدام رفیق در دنیا را می توان با او مقایسه کرد؟! و کدام رفیق حاضر به چنین سخاوتمندی است و او تنها دلسوز ما درزمانی است که هیچ دلسوزی نداریم و فریادرس ماست درزمانی که هیچ فریادرسی برای ما نیست.

يًا حَبِيبَ مَنْ لا حَبِيبَ لَهُ

يَا طَبِيبَ مَنْ لا طَبِيبَ لَهُ

يَا مُجِيبَ مَنْ لا مُجِيبَ لَهُ

يَا شَفِيقَ مَنْ لا شَفِيقَ لَهُ

يًا رَفِيقَ مَنْ لا رَفِيقَ لَهُ

يَا مُغِيثَ مَنْ لا مُغِيثَ لَهُ

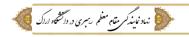
يَا دَلِيلَ مَنْ لا دَلِيلَ لَهُ

يَا أَنِيسَ مَنْ لا أَنِيسَ لَهُ

يًا رَاحِمَ مَنْ لا رَاحِمَ لَهُ

يًا صَاحِبَ مَنْ لا صَاحِبَ لَهُ ا

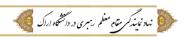
۱ دعای جوشن کبیر، فراز ۹ ۵

فصل هفتم

عيد فطر

عید فطر، دوری از گزند دوزخ و رسیدن به فیض و فوز بهشت

بزرگان دین گویند آنهایی که شُوقاً إلَی الله، حُبّاً لله، شُکراً لله عبادت کردند، جایزه را از دست بی دستی خدای سبحان دریافت می کنند و آنهم محبوبیت است و کرامت را به آنها عطاء می کند؛ وقتی محبوب الهی شدند، هم از گزند دوزخ مصون اند، هم از فیض و فُوز بهشت.

کسانی که روزه این ماه را گرفتند و توفیق انجاموظیفه داشتند ، برمیگردند ، جائزه خود را از خدای سبحان دریافت میکنند . لذا شب عید فطر و روز عید فطر به عنوان «لِیلَهُ الجَوائِز» یا «یُومُ الجَوائِز» هست.

و در قرآن کریم فرمود: ما این یک ماه را که وحدت جمعی دارد بر شما لازم کردیم که روزه بگیرید ؛ ﴿لِتُکمِلُوا العِدّه وَ لِتُکَبِّرُوا اللهَ عَلی مَا هَداکُم ﴾ الله شما باید این سی روز را به کمال برسانید ، این ماه را به کمال برسانید ، و بعد خدا را تکبیر بگوئید ؛ بگوئید خدا اکبر مِنْ أنْ یُوصَفْ است که شمارا هدایت کرده است.

۱ بقره/سوره ۲، آیه ۱۸۵

٢ كافي / جلد ١ / صفحه ١١٨ / بابُ مَعانى الأسماء وَاشتِقاقِها

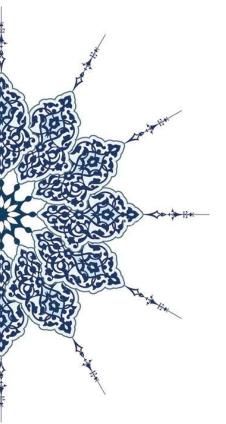
٣ مستدرك الوسائل / جلد ۵ / صفحه ٣٢٨ / بابُ كَراهَه أَنْ يُقال اَللهُ اَكبَرُ مِنْ كُلِّ شِيء ، بَلْ يُقالُ مِنْ أَنْ يُوصَف

گردآورنده:

دفتر نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه اراک

اردیبهشت ۱۳۹۹

رمضان ۱٤٤١

IN THE NAME OF

RAMADAN AN OPPORTUNITY FOR SELF PURIFICATION

Producer:

Office of the Supreme Leader's Representation of Arak University

Contents

Introduction	3
First Chapter: Recognition the Month of Ramadan	4
Gain Knowledge about the Month of Ramadan	5
The month of Ramadan; Integrated with Goodness and Blessings	11
Mubarak; The most prominent feature of the month of Ramadan	12
Second Chapter: Ramadan in the Words of the Elders	14
Need to purify the soul	15
Piety; Result of Fasting and Abstinence from Lusts	15
Thirty Days Practice for Language Control	16
Ramadan; The Beginning of the Path of Servitude	16
Divine feast; Underlying the purity of heart	17
The Qur'an reciting tradition causes to forsaken the sin of the eye during the Ramadan	18
The Relationship between the Qur'an and Fasting	18
Real Iftar	19
Purity of All Sins	20
The enterance opportunity to heaven	20
Third Chapter: The month of Ramadan and forsaking sin	22
Sin and kinds of it	23
The fields of sin in human being	24
A) Instinct	24
B) Heart	25
C) Thought and Mind	26
The Effects and Consequences of Sin	26
Divine grace: only refuge for sinners	30

Ramadan; A pure opportunity to ascend	32
The month of mercy, forgiveness, freedom	33
The promise of forgiveness and a great reward from the God to the fasting people.	33
The Obligation of Fasting; Enjoying Divine Guidance	34
The Effect of Piety on Human beings; The Best Result of Fasting	34
Fourth Chapter: The Best Deeds of the Month of Ramadan	37
Leave Haram; The best deeds of the Month of Ramadan	38
The First Step for Leave Haram	38
Keeping the Abdomen from Haram	39
Keeping your ears from hearing prohibitions	42
Avoid of Vain Words	42
Overcoming on the sexual lust	43
Reading, Contemplation, Practice to the Qur'an	44
Fifth Chapter: The occasions of the month of Ramadan	48
The most important events of the holy month of Ramadan:	49
Sixth Chapter: The night of Qadr, The beginning of life	56
The night of Qadr, The night of human birth	57
Deep connection between the Night of Qadr and Gaurdianship	59
The Night of Qadr and Imam al-Zaman (AS); Both hidden in view	62
The Night Waking up	64
The revelation of the Qur'an on the Night of Qadr; Exceptional opportunity for for	giveness 66
Best Friend	68
Consult Chanton Fil al Fitu	(0
Seventh Chapter: Eid al-Fitr	69
Eid al-Fitr, Away from the bite of hell and reach to the grace and bliss of heaven	70

Introduction

Ramadan, is the month of deliverance from prison of sin and carnal desires. Deliverance from soul which is the most hostile of the enemies, as the Prophet Muhammad (PBUH) said: "That is, your highest enemies are your selfish stature and rebellious feelings, which are closest to you and are located between your two sides". Ramadan month is an opportunity to get rid of a prison in which a person is trapped himself/herself within it and to get rid of it is no longer conceivable in his/her mind. In fact, Ramadan is the key to liberation from this prison; At a time when the human has made himself/ herself dependent on power and wealth, and has become arrogant with a brief knowledge, or even considers himself/herself as a follower of the school of justice, honor, and chastity, and has forgotten the God; It is only the month of Ramadan that makes him/her realize the truths of life. Ramadan is the month of forgiveness, self-education and an important opportunity to revive religious and moral values in society, and for this reason it is our duty to take a small step in this path and by collecting this book has breathe new life into the reader in order to use this pure opportunity for cultivate one's self and to have a deeper connection with God.

Mahdi Mahdavi Athar

Head of the Supreme Leader's Representation of Arak University

_

¹ Bihar al-Anwar, Vol 70, P.64

First Chapter Recognition the Month of Ramadan

Gain Knowledge about the Month of Ramadan

The human must gain sufficient knowledge about its own and everything that the God has created to guide its own, so that he/she can make the best use of it and take steps towards his/her growth and development. One of the blessings that the God has bestowed on its slaves of God is the holy month of Ramadan. Recognition the month of Ramadan has particular important that the special prayer of the infallible Imams (As) in this month is related to the knowing success of this month as much as possible in order to gain knowledge and cherish its greatness;

God! Give us the knowledge success of the virtues of the month of Ramadan and honoring and glorifying this month! Therefore, knowing the virtues of this month with dignity is no less than knowing the principles of the rules and customs of this month. In this month, special opportunities are given to human beings so that they to get rid of themselves from the bondage of the world and relying on the divine rope, to protect themselves from all worldly and otherworldly disasters, and to take a step beyond self-knowledge, and by self-construction,

¹ Sahifa Sajjadieh- Al-Hadi Publication, Qom, 1418 AH, p. 188

turning the prosperity pages. Here, we are implied to some of these opportunities.

First: Strengthening the Spirit of Charity and Self-sacrifice

Fasting is the best opportunity to practice self-sacrifice and charity; This tradition of feeding and giving iftar to the poor and needy people is a proof of this topic and how can we talk about the generosity and self-sacrifice of the fasting person and not talk about the generosity of Imam Ali (AS) and Fatemeh Zahra (AS)?! Skipping from its own iftar meal to feed the poor people and orphans and captives;

^{1}
 ﴿ وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا ^{1}

And in spite of their food love, give it to the poor people and the orphans and the captives.

Second: Strengthening the will and faith

The month of Ramadan is the month of strengthening the will; Deciding for passing through some worldly pleasures and deciding for doing this action, leads to strengthen one's will and determination. Just as this fasting strengthens one's will in the face of the onslaught of hunger and thirst, on the contrary, one who break its fasting ultimately

_

¹ Al-Insan, Surah 76, Verse 8

he/she was surrender to reluctance and his/her will is weakened. This will, which originates from the obedience to God, is considered as the reward of God Almighty; and this is how human dignity is behind one's will.

The one who seeks the honor (he/she should ask the God) because of all honor is for God. This is the actual decision and will that will be strengthened during this month of Ramadan.

Third: Strengthening the communication with God

Ramadan is an opportunity for slavery and return the servant towards of the God; That is, the best opportunity to reconcile with God who has made many excuses to reconcile with the slaves and in the month when breathing and even sleeping of the fasting person is a worship, then it is best opportunity to return embracing merciful God with the fasting the prayer, recitation of the Qur'an, Sahar prayers and...

Jesus, son of Mary (AS) was passing a path, so he saw the first group who are crying. He said: What are you crying about? They said, We are afraid of the fire of Hell. He told: You know that whoever sheds such tears of fear of God, God will save him/her from the fire, you should

¹ Fater, Surah 35, Verse 10

hope that the fire of Hell will not strike on your body. Then, he saw the second group who are moaning! He asked, Why are you crying and begging? They said: O Jesus! We have the love of heaven, where there is no abrogation, no sin, no lying, and no transgression; where there are angels and prophets within it. He said: You should hope that the God will give you the heaven. He reached the third group and then he was asked them: Why are you crying? They said: We love the God! Only this.

He said: "انْتُمُ المَقَرِّبُونُ" : You are closer to me. Both of two groups were good, but you are closer and higher, and this is the result of God's love. 1

Fourth: The Order in Life

One of the most important opportunities which this month is given to human, is related to the discipline training. Prohibition of eating and drinking from the morning azan until the evening azan; Leaving a lie and all kinds of language sins, stopping the stomach from taboo eating haram, and..., increases the order and power of planning to achieve the goals of each person. The first month beginning of fasting and its ending Eid al-Fitr; how it is good that the rest of our lives to be the same; the first prayer on time should be on the basis of order; our family

¹ Tanbih al khawatir (Varam Collection), Varam Ibn Abi Faras, School of Jurisprudence, Qom, Vol. 1, p. 224

plan is based on the order; And so every effort is possible to achieve human's goals.

Fifth: Patience and forbearance

The month of Ramadan is an opportunity to practice patience and forbearance. This is why fasting has been interpreted as "Patience" and the verse of the Qur'an as follow,

Which has been interpreted as "Fasting", as if the Prophet Sadegh(AS) has been narrated that he said: Whenever a hardship event is occurred, so he/she should be fast; since that the God says as follow:

And seek help from "Patience" and "Prayer". Then, he said: "Patience" means "fasting"; the month of Ramadan is a month of patience and endurance. The month of patience is against sin, transgression, break fasting, and... A patient person does not break his fast until the evening azan.

_

¹ Baqarah, Surah 2, Verse 153

Sixth: Contentment and avoidance of excessive

This month, is the month of practice to strengthen the spirit of contentment in a man, as well as this month is the month of breaking the heart of these hobbies, boasting, extravagance, etc., and being satisfied with what God Almighty has destined for a man. As God Almighty said:

﴿ اِعلَمُوا انَّما الحَيوةُ الدُنيا لَعِبٌ وَ لَهوٌ وَ زِينَةٌ وَ تفاخُرٌ بِينَكم و تكاثُرٌ في الأموال و الاولادِ كَمَثَلِ غَيبٍ اَعَجَبَ الكفار نَباتُهُ ثُمَّ يَهَيجُ فَتَرِيهُ مُصفَراً ثُمَّ يَكونُ حُطاماً و فِي الاخرةِ عَذابٌ شَديدٌ وَ مَغفِرَةٌ مِن اللهِ وَ رضوانٌ وَ مَالحيوةُ الدُنيا اللهِ مَاعَ الغُرور﴾ أ؛

You know that the life of this world in fact is a game of entertainment and boasting to each other and greeding in wealth and children. [Their parable] is like a rain that its herb [Rain] astonishes the farmers. Then [This plant] is dried and you see it yellow. Thus, it will be a shavings, and in the Hereafter [Secularists] is a difficult torment, and [Believers] on behalf of God will be deserve forgiveness and pleasure and the life of this world is nothing but a deceptive commodity.

Seventh: Renewal of allegiance with governorship

The month of Ramadan, and especially the nights of Qadr, is an opportunity to renew of allegiance with Imam al-Zaman, as the

_

¹ Hadid / Surah 57, Verse 20

understanding of these nights depends on the understanding the Qur'an and Etrat. This month is a great time for knowing, knowledge and strengthen the link with the Ahl al-Bayt (AS) family. The martyrdom of Imam Ali (AS) is an opportunity for knowing and understanding the virtues and characteristics of those dear Imam which by reviewing their moral and spiritual characteristics, such as worship, charity, and helping the poor people, we should have a closer relationship with them and become more like them, and be able to benefit from their virtues. The connection with the governorship is one of the golden opportunities of this month which in the sixth chapter, we will deal with the deep connection between the night of Qadr and the governorship.

The month of Ramadan; Integrated with Goodness and Blessings

The actual goodness and blessings of the month of Ramadan are more evident when the veil is removed from human vision and by overcoming the carnal desires and removing obstacles that prevent the man from being able to look at this luminous moon with the eyes of the heart. In this case, the moment-by-moment of this month and all that it brings with it, causes to provide the goodness, blessings and happiness for a human being who has understood it and has laid the groundwork for it. As Imam Baqir (AS) said:

"The God has angels whose duty is to ask forgiveness for the fasting people every day from the month of Ramadan to the end of this month, and they give good news to the fasting people every night during Iftar: O servants of God, you have tasted a little hunger and you will soon be feed. It is deserve to you and what is within you.

Mubarak; The most prominent feature of the month of Ramadan

One of the most prominent attributes that is assigned to the month of Ramadan is the feature "Mubarak", as the Prophet Muhammad (PBUH) said:"

The month of Ramadan came to you, the holy month, a month in which God has made fasting obligatory upon you ... or elsewhere, he said:

. .

¹ Vasaelo shieh, vol. 6, p. 176

² Tahdhib al-Ahkam, vol. 4, p. 152

³ Vasaelo shieh, vol. 7, p. 227

O People, the month of God has turned to you with blessings, merci and forgiveness ..."

Second Chapter Ramadan in the Words of the Elders

Need to purify the soul

Imam Khomeini (RA): From all above this is that the human being in the month of Ramadan needs to reform himself, we need to reform, we need to purify the soul, and so we need it until the last breath. The Prophets are also needed. Great prophets are also needed, but they have understood their needs and have followed them, and since that we have the hijab, so we couldn't to understand and we didn't act our assignment. I hope that God willing, this holy month of Ramadan will be blessed for all of you, and that being blessed means that you should act to God assignment.¹

Piety; Result of Fasting and Abstinence from Lusts

Allameh Tabatabai (RA): Piety is obtained only through fasting and abstinence from lusts... because of a person who obeys the God in his/her invitation to avoid eating, drinking and sexual intercourse, which is permissible, if he/she is forced to respond to the invitation so it be more obedient and awareful to avoid sins and disobedience. This is the meaning of what he said: ﴿ لَعَلَّكُمْ تَشُونَ ﴾ 2

¹ Sahifa Imam: Volume 18, June 1984

² Tafsir al-Mizan, vol. 2, pp. 9-10

Thirty Days Practice for Language Control

Shahid Motahhari: Closing the mouth of halal food is for that when a person want during these thirty days to practice which close his tongue from the forbidden speech; Do not backbite; Do not lie and don't swear. Slander has both the vices of lying and the vices of absenteeism; Because the man who is backbite, tells the truth and accuse about the others and the person who slanders, at the same time, both he/she also lies and backbite; i.e. he/she commits two great sins together.¹

Ramadan; The Beginning of the Path of Servitude

Ayatollah Behjat (al-Quds al-Surah): The beginning of the path of servitude and the beginning of the year for the seeker to God is the month of God; "The number of the months with in the sight of God and his book is twelve months on the day when he created the heavens and the earth and the beginning of it is the month of God, the month of Ramadan".² I have been a slave for a year, so that in this month I will be worthy of the divine feast and sit watching his/her favorite servant.

¹ Collection of works, vol. 23, pp. 108-109

² Amali Shaykh Saduq, p. 85

Divine feast; Underlying the purity of heart

The Supreme Leader: The month of Ramadan is the month of opening the doors of mercy and forgiveness of this month, is the month of the divine feast. God's reception of His servants in this month - which is a spiritual reception - that is to open the doors of mercy and forgiveness and to double the reward of the good deeds that the servants perform in this month. The month of Ramadan fasting is also one of the ingredients of this great divine feast which purifies the human soul and creates the basis for the purity of the heart of the fasting person.

Imam Sajjad (AS) in a sermon said:

Ramadan is the month of purification of the heart and the month of forgiveness; Because God Almighty bestows forgiveness on this month, more than any other time of the year; Therefore, in a narrative, it is stated that:

If a person is unable to attain divine forgiveness and mercy during the month of Ramadan, when the doors of divine mercy and forgiveness are opened to human beings, then when will he achieve such success?¹

The Qur'an reciting tradition causes to forsaken the sin of the eye during the Ramadan

One of the students of Ayatollah Behjat al-Quds al-Surah has narrated from him: One day, I asked him: "How can we understand Imam al-Zaman (AS)"; He said:" Read the Qur'an a lot and look at the Qur'an a lot". Since he was expressed this speech, my daily Qur'an recitation, had not been abandoned...

The Relationship between the Qur'an and Fasting

Ayatollah Javadi Amoli: Some of the scholars have described the appropriateness of the revelation of the Qur'an and fasting as follows: Since that the Qur'an, which is the greatest verse of God, was revealed in this month, and fasting, which is the greatest verse of worship, became obligatory in this month. Eating less and obedience to moderation is one of the best ways to reach path of perfection; If overeating is considered as the biggest obstacles to perfection; then it is not possible for the man want to go towards the science of

¹ From the remarks of the Supreme Leader in the sermons of Friday prayers in Tehran (07/29/2005).

enlightenment, which is supernatural and abstract, by simply studying and dealing with a series of words and written patterns and waves; Because it is impossible for a material thing causes to create a single thing. A true teacher is neither a book writer nor a speaker. Books, teachers, and lessons are all good precepts and prerequisites for the realization of knowledge. The main thing for being a seeker, is to eat less and to avoid overeating and malnutrition which leads a person to observe the kingdom of the universe. The Travelers, check the accounts from the holy month of Ramadan to the next holy month of Ramadan so that what degree they had last month and what degree they have this year.¹

Real Iftar

Haj Ismail Dolabi: Perform ablutions on the nights of the month of Ramadan; Pray; Talk less; tell a little story; these are the things that they show on TV for fun or for kids. You who are fasting, listen less to this and that. Sit on the sajjadeh for half an hour or an hour after prayer and remember God. When your body was calmed down, remember the God and pray for a minute. Be alone with yourself. Look at the Quran.

¹ Tasnim, Vol. 9, PP. 294-327

Sit down silent at all. This is very precious. The human makes real iftar with God. A real iftar that is not to eat. The cause of modesty is iftar.¹

Purity of All Sins

Ayatollah Mesbah Yazdi: It is the night of Qadr; It is a night that the angels are descend on the holy existence of Imam al-Zaman (AS). Let's make this black and polluted heart of ours be purified a little; be cleansed; a communication with the pure heart of the world is possible. If our work was for money, and also for presidency and position, woe to us! This such a beautiful world is neither desirable nor happy for us... Whatever the more people in the world are added to their guilt, the more they give an account and the more they have to suffer.²

The enterance opportunity to heaven

The wise leadership of the revolution, Imam Khamenei (MA): The month of Ramadan every year, is a piece of heaven that the God brings it into the burning hell of our material world and gives us the opportunity to put ourselves on this divine table in this month. Some of the people enter heaven in the same thirty days. Some of them thanks for blessing those thirty days all year and some all life. Some of the

¹ Tubve Mohabbat

² Ayatollah Mesbah Yazdi's Publication Office.

person are passing by it regardless which is full of unfortunate and regret. Now, for themselves no one, whoever sees that this human being, with all this talent and ability to ascend and evolve, does not use such a table with greatness, has the right to be sorry.

Third Chapter

The month of Ramadan and forsaking sin

Sin and kinds of it

Sin is a disobedience to the Lord and a mistake and a slip. A sinful man instead of obeying wisdom, follows lust and anger, and in this case he may commit any sin that he has betrayed to himself. Sin is the trap of the devil, which inside it is fire, and outside it is accompanied by fleeting pleasure and lust, and the person who is unaware of its greed suffers divine torment. Sins in one division are divided into minor and major sins and can be divided into physical and non-physical; Of course, every disobedience and sin that a great person was committed is also major sin. That is, sin (Even if it is minor) is major sin because it is disobedience to God. But there is no contradiction between some sins which are being minor and major than the other sins. Many narrations have also stated this division and said: The one who commits major sins goes to hell.¹

The God states from the words of the sinners:

^{2}
 ﴿ ... وَيَقُولُونَ يَا وَيْلَتَنَا مَالِ هُذَا الْكِتَابِ لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا ^{2}

Woe to us! What this letter that has left no small or big work, except that it has taken everyone into account.

¹ Usool e kafi, Vol. 2, Babo al Zonob

² Kahf / Surah 18, Verse 49

Body and physical sins are sins that a person commits with one of his body parts. For example: backbite, adultery, theft, obscenity,... and non-physical sins are those sins a person commits them in his heart and mind. For example: jealousy, resentment, stinginess and...

The fields of sin in human being

A) Instinct

There are instincts in human beings that sometimes they are involved extremism, then we should know their moderation ways. The source and motive of sins are three powers:

- 1- The power of lust: It leads the human being to excessive in selfish pleasure, which its end, is drowning in prostitution and ugliness.
- 2- The power of anger: It forces the human being to oppression and rebellion and harassment.
- 3- The power of Imagination: It revives the superiority, monopoly, arrogance, and the spirit of selfishness in human being and makes him commit major sins.¹

These three powers are necessary in human being, but if they are not controlled and modified and led to extremism, they would be the origin many of sins.

¹ Tafsir Fakhr Razi, Vol. 20, P. 104

B) Heart

In the Qur'an frequently it has spoken about the heart. Undoubtedly, the concept of "Heart" in some verses has been used to refer the spiritual and material heart, i.e. "Soul and Spirit" of human being. However, in the case of other verses that sometimes the heart has been considered as a place of reasoning and thinking, as well as a place for human emotions and feelings, it cannot be conclusively proven that the Qur'an means refer to physical heart and in many verses, the heart of the disbelievers and the hypocrites and criminals have been called as the sealed heart, the sick heart, the hard heart, the deviant heart and the locked heart.

Pure and contaminated intentions both are originate from the heart, and the motives for deviation and sin are created by the impurity of the heart. If we do not want to be contaminated by sin, we must go to the origin and smooth it out. Rassol-e-Akram (Peace and blessings of Allah be upon him) said:

The believer's intention is better than his/her action, and the disbeliever's intention is worse than his/her action, and everyone acts according to his/her intention.¹

¹ Kafi, Vol. 2, P. 84

C) Thought and Mind

Another focus which in human existence is the source of works is related to thought and mind. A healthy thinking has a healthy and clean product and efficiency, and a contaminated thinking will have an unhealthy and contaminated efficiency.

The Effects and Consequences of Sin

1- Deprivation of peace of mind

As the good deeds cause the peace and feeling of divine intimacy in human being, then the sin bring also the opposite of these events in human beings, so that the sinner suffers from stress and depression, and as long as he/she does not repent, he/she has feeling ashamed from himself/herself, although he/she does not seem to accept it. Everything that disturbs the comfort and tranquility of human beings, it can be prevent the attainment of happiness. Peace of mind is achieved only in the shadow of faith in God and paying attention to it and regardless to the world. When a person commits a sin, his/her moral conscience is blamed and rebuke and takes away his/her peace of mind. Imam Ali (AS) said:

"Whoever does not blame himself/herself from the lusts, he/she will fall into the sea of sorrow and grief and stumble into them". And also this Imam in another narrative said:

"Maybe an hour of pleasure becomes a long-term grief and sadness".

2- Loss of shame and Modesty

Moral virtues is controller the human and keep him/her away from sin. The sinner person by committing sin one after the other, loses the virtues one by one and becomes an impersonal and immoral person. Imam Ali (AS) in Dua-E-Kamil said:

"God! Forgive the sins that betrayal of secrets".

In a hadith, Imam Sajjad (AS) enumerates the sins of those who betrayal of secrets as follows:

"Drinking wine, gambling, talking nonsense to make others laugh, talking the fault of others, and associating with infamous people are some of the sins that betrayal of secrets".

3- Darkness of the heart

Sin has a direct effect on the heart of the sinner person and his heart, then Imam Sadiq (AS) said:

"When a person commit sin, a black spot is found in his/her heart. If he repents, it disappears, and if he/she adds to his/her sin it increases, so that it can cover his/her whole heart and after that he/she will never see salvation".¹

4- Avoid to meet the needs

Sin is like a barrier that reduces the connection between a slave and a deity, and if this barrier of sin is not poured out with repentance, it prevents us from accepting the prayer in the sight of God, and we read in Dua-E-Kamil:

¹ Usool e kafi, Vol. 3, P. 373

O God! "Forgive the sins that prevent to prayer".

And as well as Imam Ali (AS) said:

"Sin prevents from the answer to prayer".1

5. Change the blessings

One of the truths that the verses of the Qur'an have revealed is the relationship between our actions and the events that take place outside. If a nation is infected with sin, the God will either turn blessings into disguise or take them away from those nation.

The verses of the Qur'an and the narrations of the Infallibles (Peace be upon them) attribute the taking of blessings to the sin of the servants. The God says:

" اولمْ يَسِيرُوا فِي الأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ كَانُوا مِنْ قَبْلِهِمْ كانُو هم اشد مِنْهُمْ قُوَّةً وَ اثارا فِي الأَرْض فَأَخَذَهُمُ اَللَّهُ بِذُنُوبِهِم "

¹ Ghororo al hakam, P.32

Do you not walk in the earth to see how it was like for those who were before them, and their power and their works on earth were greater than these, and the God took them back to their sins? Imam Ali (AS) in Dua-E-Kamil said:

"O God, forgive the sins that to change the blessings".

6. Life Short

Imam Ali (AS) said:

"I seek refuge in God from the sins that hasten destruction". Some of the works such as: abortion, swearing falsely, lying words, hurting parents has shorten the life, and another actions such as: secret charity, kindness to parents and peace of mind are prolong the life.

Divine grace; only refuge for sinners

In the story of the life of the Prophet Musa (AS) in a holy hadith, it is stated that when he was prayed to God in Tor Mountain, he was called the God in this way:

- يَا إِلَّهُ ٱلْعَالَمِينَ!

(O God of the Worlds); It was heard a call: Labik. (i.e. I accepted your call).

(O God of the virtuous); It was heard a call: Labik.

(O God of obedience); It was heard a call: Labik.

(O God of sinners); It was heard a call: Labik, Labik, Labik. (Three times).

The Prophet Musa (AS) asked in surprise: O God, why did you say Labik three times in response of (إِيَا إِلَهُ ٱلْعَاصِينَ).

The God said: Its secret is that the righteous trust in their good deeds. The obedient trust their obedience and servitude. Mystics rely on their knowledge. But the sinners have no refuge except by my grace. If they disappoint of me, who will they seek refuge in?!

¹ Qavamis Al-Dorr, Mullah Habibollah Kashani, P. 268

Ramadan; A pure opportunity to ascend

The God Almighty has placed the revelation of the Holy Quran in the holy month of Ramadan, which is a sign of the high position of this great month, and in fact this month can be considered as the beginning of human spiritual life, and what better opportunity than this month which is the best month for repentance and asking for forgiveness and returning to only God who has given such a blessing and opportunity to His servants to return to the true light and by returning to the true self towards the essence of the divine sanctity.

The month of the revelation of the Qur'an, the month of the nights of Qadr, the month of guiding the people, the month of clear reasons for guiding and separating truth from falsehood, and what better opportunity than this month which is for ascend to the true house that the God Almighty has considered for His pure servants.

The month of Ramadan is the month in which the Qur'an was revealed; The same Qur'an that guides the people and has clear reasons for guiding and the criteria for measuring truth and falsehood.

¹ Baqarah / Surah 2, Verse 185

The month of mercy, forgiveness, freedom

The Prophet Muhammad (Peace and blessings of Allah be upon him) said:

The month of Ramadan is the month of God, and it is the month in which the God increases goodness and cleanses sins, and that month is a blessing. And in another place, He said:

Ramadan is a month whose beginning is mercy and whose middle is forgiveness and whose end is freedom from the fire of hell.

The promise of forgiveness and a great reward from the God to the fasting people

The God almighty gives the promise of forgiveness and a great reward to the fasting person:

¹ Bihar al-Anwar, Vol. 96, P. 340, H 5

² Bihar al-Anwar, Vol. 93,P. 342

﴿ وَالصَّانِمِينَ وَالصَّانِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفَرَةً وَأَحْرًا عَظِيمًا ﴾ 1

"And fasting men and fasting women, virtuous men and chaste women and men who are reminded the God and women who are remember the God so much, God has provided with forgiveness and great reward for all of them ".

The Obligation of Fasting; Enjoying Divine Guidance

The God almighty made fasting obligatory on the Muslims:

"O you who believe! Fasting is prescribed for you just as it was prescribed for your ancestors, so that you may be pious... and remember the God for His greatness which He has guided you to, and be thankful".

The Effect of Piety on Human beings; The Best Result of Fasting

Fasting plays an essential role in line with the purification of the soul and the internal struggle for human self-construction, which in Islamic culture is interpreted as "Piety" and is the basis of all Islamic and human

_

¹ Ahzab, Surah 33, Verse 35

² Baqarah / Surah 2, verses 183-185

values, and no action and attempt without it is worthless. It is not accepted in the sight of God Almighty, as God Almighty says:

"The God accepts only those who are pious".

The importance of this issue is such that no action without piety will be useful, as Imam Sadiq (AS) said:

"No effort is useful without piety".

Which can be considered as one of the most important acts of worship. Imam Baqir (AS) said:

"The hardest worship is piety".

Mufaddal - ibn- Amro says: In the service of Imam Sadiq (AS), there was a talk about deeds, and I said that I am very weak and stubborn in

¹ Maeda / Surah 5, Verse 27

² Klini, Muhammad ibn Ya'qub, Usool e kafi, Vol. 2, P. 77, Bab al-Warat

³ Klini, Muhammad ibn Ya'qub, Usool e kafi, Vol. 2, P. 77, Bab al-Warat

practice. Imam Sadiq (AS) said: Be calm and ask God for forgiveness. It means that don't be so disappointed. Then He said:

"Certainly, a deed that is accompanied by piety is better than a deed that is devoid of piety".

Mufaddal says: I said: How can someone have all these good deeds but he/she doesn't has piety? He said: Yes, it is the same as people who feed and are kind with their neighbors, and the door of their house is open to the people, but in the first encounter with sin lose their rein and disobey the rebellion. But there are also those who do not succeed in doing such services and charity, but are self-sufficient in encounter with sin and protect themselves from containment.²

¹ Klini, Muhammad ibn Ya'qub, Usool e kafi, Vol. 2, P. 76, Bab al-taah and al-taghva, Hadith 7

² Klini, Muhammad ibn Ya'qub, Usool e kafi, Vol. 2, P. 76, Bab al-taah and al-taghva, Hadith 7

Fourth Chapter

The Best Deeds of the Month of Ramadan

Leave Haram; The best deeds of the Month of Ramadan

When the Prophet Muhammad in the last sermon of the month of Sha'ban invited the people to benefit as much as possible during the month of Ramadan, the Prophet Amir al-Mu'minin Ali (AS) asked him, "O Prophet, what is the best deed in this month?" He said:

Which means that the best deeds in this holy month is the divine incest leave.¹

The First Step for Leave Haram

Now that we know that the best deed in this month is to leave the haram, so we must take the first steps correctly for easiness of the affairs. The first step towards abandoning sins is self- restraint and abstinence from carnal pleasures, which at first seems a little difficult, but with austerity and struggle, eventually, things will be easy and the paths will be smooth. As Amir al-Mu'minin (AS) said:

-

¹ Vasaelo shieh, vol. 10, p. 314

² Boroujerdi, Seyyed Hossein, Comprehensive Shiite Hadiths, Vol. 13, P. 326

"In the process of forsaking sin, struggle with your soul so that it will be guid you easy towards of the obedience and worship".

And Imam Sadiq (AS) wrote in a letter to one of the Shiites:

"If you want your work to finish well and get out of this world while you are doing your best deed, glorify the right of God great. Do not spend His blessings in disobedience and be proud of His patience".

Keeping the Abdomen from Haram

The God Almighty says:

"A man has to look at its power and food with the eyes of wisdom and caution". Hence, fasting itself is a flip for the greater accuracy of human in the way of earning the income and this is the reason why man is the officer to think about food as one of the blessings of God. Protecting other parts of the body, such as the hands and feet, from committing improper acts, and preventing the abdomen from eating

¹ Majlisi, Mohammad Baqir, Bihar al-Anwar, Vol. 73, p. 351

² Abs / Surah 80, verse 24

haram in Iftar and Sahar, leads to more intimacy of human. It is possible that haram foods are the poison that destroys religion and fasting is its medicine, and medicine does not benefit despite the poison.

Qutb Ravandi quotes Imam Baqir (AS) which said: Surprisingly, the people are cautious and fearful of eating the food for fear of illness, but they do not refrain from sin for fear of the fire of Hell.¹ The importance of halal food can be considered in the letter of Amir al-Mu'minin (AS) to Uthman ibn Hunaif:

Throw out your mounth what was not lawful (Halal) for you. Abu Basir said: Someone in the presence of Imam Baqir (AS) said: I am weak and incapable in practice and I have to take less successful in Mustahab fasting but I hope that I will not eat anything but halal. Imam Baqir (AS) said:

¹ Boroujerdi, Seyyed Hossein, Comprehensive Shiite Hadiths, Vol. 13, P. 327

² Imam Ali (AS), Nahj al-Balaghah Subhi Saleh, Letter 45, Vol. 1, p. 283

³ Tabarsi, Fazl Ibn Hassan, Majma 'al-Bayan, vol. 3, p. 38

"Which effort and austerity is higher than protecting the abdomen and chastity from haram?"

The late Sheikh Tabarsi said: All sins are major when they are included on the practice of divine commands, and the minor sin is relative affair. Then he said: This is one of the beliefs of Imamiyya.

And in another hadith, it is narrated from that Imam:

"No worship is as valuable to in the sight of God as keeping the abdomen and chastity from haram".

Regarding the spiritual benefits of hunger, the Prophet Muhammad (PBUH) also said: "Satan flows inside a human being like blood, and his passages are narrowed with hunger".2

Moreover, in the Diwan attributed to Imam Ali (AS), it is narrated that: "Keep yourself hungry, because hunger is one of the acts of piety.

¹ Klini, Muhammad ibn Ya'qub, Usool e kafi, Vol. 2, P. 79, Bab al-Faqhah, Hadith 4

² Avali al laali, Volume 1, Page 273, Hadith 97 and Page 325, Hadith 66, Bihar al-Anwar, Vol. 70, P. 42

Whoever is hungry for a long time, will finally be feed one day (the Day of Judgment)".¹

Keeping your ears from hearing prohibitions

The God Almighty has always condemned those who hear and accept falsehoods, and those who are usury which have been blamed, and said:

They are always listeners and accepters of lies and haram corrupters. And this is such that the God has prepared for them the humiliation in the world and a great torment in the Hereafter;

Avoid of Vain Words

Undoubtedly, pure and righteous words and good deeds have great value in the sight of God and are acceptable to Hazrat Haqq and should avoid of the false and vain words, just as the God forbids human beings from speaking in vain, so that hearing of the vain words as a factor that

3 Maeda / Surah 5, Verse 41

¹ Encyclopedia of Medical Hadiths: 2/32 Al-Diwan Al-Mansub, page 344, Hadith 269

² Maeda / Surah 5, Verse 42

prevents a person from perfection and considers the avoidance of vanity as a sign of human dignity.

And whenever they hear a word that is vain and void, they turn away from it and say, "Our deeds are from ourselves, and your deeds are from yourselves. Peace be upon you. We do not want the ignorant". Because only the good words and righteous deeds ascent towards him, and only the pure and righteous people approach to the God, as the God Almighty said:

"The pure words will go up to Him (God Almighty), and He will exalt the righteous deeds". As Imam Sadiq (AS) said in this regard: Keep your tongue from lying while fasting.³

Overcoming on the sexual lust

The most important thing that a person should pay attention to from the beginning of the path of servitude is to keep the abdomen and

2 Fatir / Surah 35, Verse 10

¹ Qisas / Surah 28, Verse 55

³ Sheikh Harr Ameli, Vasaelo shieh, vol. 10, p. 166, Qom, Al-Bayt (AS) Institution, First edition, 1409 AH

protect the chastity from contamination with haram, especially in youth period which in the effect of lust instinct rebellion, the field of contamination is more prevalent and should to achieve true salvation

protect ourselves from contamination with haram

Therefore, it must be care that both eyes and hearts remain pure, and then the man by obeying the God and His Messenger, he/she has attained to great salvation and happiness that has been destined for Him; As the God Almighty says:

"And whoever obeys the God and His Messenger, undoubtedly he/she have reached to great salvation".³

Reading, Contemplation, Practice to the Qur'an

Now that we have taken the first steps in forsaking sin in this month, we need to come up with ways to gain more spirituality and speed up

2 Momenon/Surah 23, Verse 5

¹ Momenon/Surah 23, Verse 1

³ Ahzab / Surah 33, Verse 71

the path towards the divine intimacy; Among the most important deeds in this holy month are Reading, contemplation and practice to the Qur'an - the guidebook of humanity; And this recitation of the Qur'an, however it is little, It purifies the hearts, and the God says in this regard:

"Read the Qur'an as easily as possible".

This is because the truest word is the clearest advice and the most beautiful anecdote sin the Qur'an. As the Prophet Muhammad (PBUH) said:

"The recitation of the Qur'an gives an illumination to the man, and the Qur'an with a beautiful appearance and deep conscience, and the wonders that have no end, removes the darkness of ignorance and the words of Prophet Muhammad indicates this issue that"

¹ Mozmel / Surah 20, Verse 73

² Man La Yahduruhu al-Faqih

³ Kafi (Al-Islamieh), Vol. 2, P. 610

A house in which the Qur'an is widely recited, surely it will be greatly benefited, and thus it will shine for the heavens, as the stars of the sky will shine for the earthlings. And when it is better than the holy month of Ramadan to recite the Qur'an; As Amir al-Mu'minin (AS) said:

Whoever recites a verse from the Book of God during the month of Ramadan just is like that in other months to recite the whole of Qur'an.

Now that we go beyond the stage of reciting the Qur'an, then we reach to the understanding and contemplation stage in the Qur'an that certainly it follows to faith in the content and belief in its guidance and connection with its long implications, using the benefit of divine knowledge for the happiness and eternal well - being of man.

The Prophet Muhammad (PBUH) said:

" إِن أَرَدتُم عَيشَ السَّعَداءِ و مَوتَ الشُّهَداءِ و النِّجاةَ يَومَ الحَسرَةِ و الظِّلِّ يَومَ الحَرورِ و الهُدى يَومَ الضَّلالَةِ فَادرُسُوا التُّر آنَ فَانَّهُ كَلامُ الرِّحمانِ و حرزٌ منَ الشَّيطانِ و رُحجانٌ فِي الميزانِ "1

¹ Al-Hayah (Translated by Ahmad Aram) Vol. 2, P. 234

If you want the life of the prosperous, the death of the martyrs, the salvation of the day of regret (the Day of Judgement), the shadow of the burning day and guidance on the day of misguidance, you learn the Qur'an, which is the word of a merciful God and it is a shield against Satan and a superior factor in the balance of deeds.

And the most important step after reading and contemplating in the Qur'an is to follow its instructions; the perpetrators of the Qur'an are ahead of everyone, and by following the verses of the Qur'an, we can have the best life in terms of divine and spirituality, and achieve the peace that humanity has always sought for it. Imam Ali (AS) said:

It is up to you to refer to the Book of God (the Qur'an)... Someone who acts on it, it will be ahead of everyone else.

¹ Nahj al-Balaghah (Sabhi Saleh) P. 219, Sermon 156

Fifth Chapter

The occasions of the month of Ramadan

The most important events of the holy month of Ramadan

During the holy month of Ramadan, historical events have taken place, which in this section we will mention to the most important parts of them.

9th Ramadan of The year of 60 AH

Sending thousands of letters from the people of Kufa to Imam Hussein (AS)

On this day, the men were gathered in Kufa and sent their twelve thousand letters to Imam Hussein (AS). They were demanded that the Imam Hussein moves toward Iraq and fight with the Yazid government. The men of Kufa gave loyalty promise to Him and said that they were waiting for you, but in the month of Muharram of the same year, they lined up in front of him.

10th Ramadan (Third year before the hegira)

The Death of Hazrat Khadija (AS)

At all stages, she was the friend and helper of the Prophet Muhammad and she was the first lady who was believe to Him. She was rich and famous and at the same time noble and pure. When the pagans disturbed the Prophet Muhammad, Hazrat Khadija, at home, was

treated him calmly. The death year of his and Hazrat Abu Talib was called (Year of Sorrow). She died at the age of 65 and was buried in Abu Talib Cemetery in Mecca.

14th Ramadan of The year of 67 AH

Killing of Mukhtar Saghafi in Kufa

Mukhtar ibn Abi Ubaydah Saghafi, after the death of Mu'awiyah ibn Abi Sufyan, was one of the revolutionary leaders of Kufa who had supported from Imam Hussein (AS) and his representative, Hazrat Muslim ibn Aqeel (AS), and as a result, he was captured and arrested by Obaidullah ibn Ziad. During the uprising of Imam Hussein (AS), he was arrested in Obaidullah ibn Ziad's prison until he was released from prison by Yazid ibn Mu'awiyah through the mediation of his sister's husband, Abdullah ibn Umar.

15th Ramadan of The year of 3 AH

The Birth of Imam Hassan Mojtaba (AS)

Imam Hassan (AS) was born in the middle of the holy month of Ramadan from the pure Lady of Light, Fatemeh Zahra (AS) and the first Muslim man, Amir al-Mu'minin (AS). He was lived for seven years with the Prophet Muhammad and for thirty years with his father. No one like Imam Hassan (AS) was not similar to the Prophet Muhammad in terms of face, morals, personality and dignity.

Imam Hassan (AS) was prepared for war with Mu'awiyah a few months after the caliphate, but due to the weakness and betrayal of many commanders and tribal leaders and soldiers and those around him, he had no choice but to accept the imposed peace. Among the Ahl al-Bayt (PBUH), only one Imam is nicknamed to [Karim Ahl al-Bayt (PBUH)] and that is Imam Hassan Mojtaba (PBUH).

Karim is someone who has these characteristics:

1) He is the one who begins to forgive before he asks his question.

- 2) He is the one who forgives without selfishness and without any expectation, unlike (Wahhab) who expects something in return for forgiveness.
- 3) He is the one who does not keep anything for himself and gives everything to others, unlike (Generosity) who keeps everything both for himself and for others!

- 4) He is the one who forgives everything and does not keep anything for himself, unlike (Jawad) who forgives, but he also keeps everything for himself!
- 5) He is the one who is not considered a needy person, when the questioner returns on behalf of him, unlike (Bazel), who only forgives as much as the need of the questioner!
- 6) He is the one who his forgiveness never ends, and his dignity is everlasting, unlike beneficent, who his grant sometimes is disconnect for expediency.
- 7) He is the one who forgives everything to everyone and doesn't any differentiate between the disbelievers, unlike (Mohsen), who chooses only the disbelievers.
- 8) He is the one who pays more than what the God has made obligatory on him, unlike (Jawad), who pays as much as the God has made obligatory on him.

It is quoted in a narration that;

" أَنَّ ٱلْحَسَنَ بْنَ عَلِيِّ (ع) خَرَجَ مِنْ مَالِهِ مَرَّتَيْن وَ تَصَدَّقَ بِهِ "

Indeed, Imam Hassan (AS) in two times was granted all his property in the way of God and then gave it to the poor people. ¹

Ibn sabbagh malekith, a Sunni scholar, writes:

Munificence and forgiveness were among of instincts which were created in Imam Hassan (AS).²

15th Ramadan of The year of 60 AH

The dispatch of Muslim Ibn Aqeel from Mecca to Kufa

The dispatching of Imam Muslim on behalf of Imam Hussein (AS) towards the Kufa, after successive and collective letters from the Kufis to Imam Hussein (AS) and inviting him was in fact to establish an Islamic government and fight against Yazid ibn Mu'awiyah. Although the people of Kufa were welcomed Muslim at first, but they eventually left him alone by bribing and threatening the Obaidullah's government, and finally he was martyred by the Ibn Ziad.

¹ Kashf al-Ghamma Arbali, Vol. 1, P. 555

² Al-Fusul Al-Mahma Ibn Al-Sabbagh, Vol. 2, P 707

15th Ramadan of The year of 195 AH

The Birth of Imam Mohammad Taqi (AS)

Imam Javad (AS) was reached to the Imamate position in the children period after the martyrdom of Imam Reza (AS) by Mamun. Ali ibn Ja'far (AS), who was one of the elders and great writers and Alawites and then he was gained knowledge in the sight of his father Imam Sadiq (AS) and his brother Imam Musa ibn Ja'far (AS) and his nephew Imam Reza (AS) and was popular for his jurisprudence and knowledge. When he was about eighty years old and Imam Javad was probably not more than fifteen years old, he was acknowledged the Imamate of that Imam and kissed his hand and said: "I am his servant".

Some of the hadiths, it was used that the ascension of the Prophet Muhammad (Peace and blessings of Allah be upon him) was not once, but 120 times the God took Him to the heavens and was presented some information about the guardianship and leadership of the Twelve Imams (AS) and divine teachings.

The Last Friday of the Month of Ramadan (17 January)

Quds Day

Al-Quds is the first qibla and the second sanctuary of the world's Muslims, the main land of millions of displaced Palestinian Muslims.

The land of Palestine, including the Jerusalem, has been occupied by the Zionists since 1948, and gradually the original inhabitants were expelled and displaced from that place and be settled in the Arab countries and instead of them, the usurping Zionists from all over the world were gathered and they became the owners of the land.

Imam Khomeini, after the victory of the Islamic Revolution, with determination of the last Friday of the holy month of Ramadan as Quds Day, has paid the attention of many Muslims of the world to the continuous support of Palestinian Muslims and the liberation of occupied territories.

Sixth Chapter

The night of Qadr, The beginning of life

The night of Qadr, The night of human birth

The Night of Qadr is an opportunity to compensate the mistakes of a lifetime, if a servant disobeys for a lifetime, it is enough to return on the Night of Qadr in the sight of the God, because the Night of Qadr is the night of return and forgiveness. Imam Sadiq (AS) said in this regard:

The beginning of the year (Account of Deeds) is the Night of Qadr. In this night, next year's program will be written. As they say, human destinies are determined on the nineteenth night of the Ramadan and after that human destinies are confirmed and consolidated on the twenty-first night of the Ramadan and then human destinies are signed and fixed on the twenty-third night of the Ramadan.

The Night of Qadr is a night in which everyone with any amount of slip and sin, when he revives these nights and performs the special deeds of this night, so he feels he is closer to God in his prayers and cries on this night than ever before, and the God Almighty hears his heart secret more than ever, and perhaps He understands the meaning of being superior this night from thousand months and the superiority

¹ Vasaelo shieh, Vol. 7, P 258, H 8

of the month of Prophet Muhammad (Peace and blessings of Allah be upon him) said:

If the servant of "God" knew what is in the month of Ramadan [What a blessing there is], he would like that all of year is to be the month of Ramadan.

One of the students of the sixth Imam (AS) with the name of Hamran says: I said to Imam Sadiq (AS): What is the meant of the God about that the Night of Qadr is better than a thousand months? He said: A righteous deed such as prayer and zakat and all kinds of good deeds on that night are better than the same deeds in a thousand months in which the Night of Qadr is not within it.

And if the God had not multiplied the reward of the good deeds of the believers many times, they would not have reached anywhere, but the God Almighty will increase the reward of good deeds for them many times.² On the Nights of Qadr, special attention should be paid to joining in the ranks of the prosperous and saving them from the cruelty

¹ Bihar al-Anwar, Vol. 93, P. 346

² Al-Mizan translation, Vol. 20, P. 567

and abandoning bad traits. As we read in the special prayer for revival nights:

"O God, give me tonight my name among the prosperous and place my soul with the martyrs of the path of truth".1

Deep connection between the Night of Qadr and Gaurdianship

The martyrdom of Imam Ali (AS) on the Nights of Qadr shows the existence of a deep connection between the Nights of Qadr with the Gaurdianship. The existence of that Imam is the truth of the Night of Qadr and this night is very virtuous, so that if the martyrdom of Imam Ali (AS) was at another time, there would be questionable, In Surah Al-Qadr, the God refers to the descent of angels on the Night of Qadr and from there the angels do not enter upon anyone except Imam al-Zaman (AS); Therefore, the angels present the deeds of human beings in these nights to the holy site of Imam al-Zaman (AS). Human life was short, and after death there is no way back to compensate for sins, and the man must make the most of the pure opportunities of these nights by understanding the Night of Qadr.

¹ Mafatih al-Jannan, Sheikh Abbas Qomi, p. 224, Islamic Library

The Night of Qadr, with all its greatness and majesty of will and divine commands to its successor on earth, until dawn, in the supervisory of man and the world of possibility, turns the pages of everyone's destiny, so it has a special importance and has been considered by the public. If an accident happens on such a night, it will definitely be noticed and people will search for the cause of the accident. Everyone is not able to comprehend the greatness and events of the Night of Qadr, and only a few have not reached to a full knowledge of this night, so a great and important event can evolve human minds and hearts and wake them from the sleep of neglect so that they pay attention to what is happening on this night and put their affairs in the right path.

The martyrdom of the first successor of Khatam an-Nabiyyin in the mosque altar by a Muslim in the line of congregational prayers with the name of supporting the religion of God, shedding the blood of justice and the only leader of the world and Friend of the oppressed and the sword of God over God's enemies and ascetic of the night and lion of the day against of the enemy of God's religion is so shocking so that the Muslims and all of humanity until the Day of Judgement always ask, who was killed, where was he killed, why was he killed, who was he, until the peak of oppression and loneliness, among the Muslims! And the height of hypocrisy, secularism, and religion to world-renowned Muslims, become famous and general and to be recognized as the

usurpers of the Islamic government, and attempt for the real Muslims to seek the return of the government to the Guardian of God.

On the other hand, in the years of silence and homelessness, while the God did not protest against his life, but when according to the request and insistence of the Muslims, He accepts the government and obeys God's command in all pillars of society, the usurpers of the Islamic government and the servants of the world and the breath of the soul, they see his existence as an obstacle to sovereignty and wealth accumulation and the system of lordship and servitude, etc., therefore, in his imagination, by killing Ali (AS), they were complicated and destroyed the scroll of Islam, while the 5-year rule of all justice of Ali (AS) until the Day of Judgment, for all the free people of the world, as a practical version of the Islamic system by leader of infallible, could be implemented a practical charter in the Islamic government and management, so that the people would know that in the administration of justice, they must sacrifice their blood, so that a just system can be realized without oppression and stratification of God. On the other hand, this incident warns the people to look for the next argument to reestablish Islamic government and inclusive justice. When reciting Surah Al-Qadr, in the follow of the response to the descent of angels and to whom does the soul refers; so that the hidden treasures in the Night of Qadr will gradually become apparent with the spiritual evolution of mankind.

The Night of Qadr and Imam al-Zaman (AS); Both hidden in view

The secrecy of the Night of Qadr among other nights and the high value of understanding this night have caused that the elders of the religion to understand this night, have to worship and revive all the nights of the year, and this secrecy has a close relationship with the absence of Hazrat Valiasr (AS). The absence of the twelfth Imam (AS), the secrecy of that Imam is not only far from the people, but also those Imam lives among the people, and like other people of society, they have a normal life, they see the people and they know them.

The people also see him, but they do not know him and they do not know that he is the Imam Mahdi (AS) until the time of his reappearance comes and he will introduce himself to the people as the Imam and the leader of the Shiites of the world; Because the matter of the absence and appearance of Imam Mahdi (AS) is by God's will and command, and whenever the God Almighty wills, it will happen.

On the other hand, the extraordinary value of worship on the Night of Qadr has caused that this night among the nights of the holy month of Ramadan has kept hidden and unknown; for this reason, the people should give importance to all these nights. Since that the God has hidden His pleasure among all kinds of obedience so that people may turn to all worships and also He has hidden His wrath among sinners in order to avoid all and His friends among the people in order to respect

all, and He has hidden the prayer's answered among the prayers, so that they turn to all the prayers, and then hid the great name among His names so that everyone considered so great, and hid the time of death so that they would be ready at all times. Of course, this does not mean that not only the Infallibles and the special saints of God did not know about the Night of Qadr, but also they knew it for sure, while they did not reveal it deliberately and expediently.

What confirms this meaning is the explicit speech of the infallible leaders (PBUH), which their entire shows that the angels served them on the Nights of Qadr for example, someone asked Imam Baqir (AS): Do you know which night is the Night of Qadr? He said:

"How we do not know while the angels are circling around us that night"?

The absence of Hazrat Valiasr has such consequence that it has caused to be hidden among other nights like the Nights of Qadr. One of the consequence of Imam al-Zaman's stealth among the people can be implied to create an basis for the implementation of divine commandments in society, giving hope to believers and waiter, training and self-construction, protecting the religion of God in preventing it from combining with personal tastes and thoughts and knew that Imam

al-Zaman (AS) during the time of absence is like the sun behind the cloud that people are benefit from the hidden and obvious blessings and guidance of Imam al-Zaman (AS).

The Night Waking up

Among the nights of the holy month of Ramadan, the Night of Qadr has recommended as the best nights for awakening and self-construction. For a believer man, it does not deserve to wear the veil of negligence and deprive himself of companionship on the night when the heavenly guests have come to him and the angels descend to him, so it is desirable to keep himself that night alive and to wake up at night until the morning, and this is a kind of struggle against depression, sluggishness and heavy sleep that prevents man from his great goals, although staying awake on this night has a special reward, but it should be noted that the main goal is to wake up from the negligence sleep that has drowned the man in himself and also has entertained him so much that he/she has forgotten his/her true purpose and intention and has imprisoned himself in the world's imprisonment.

In the hadith Ascension, there is an interesting narration that: On the night of Ascension, the Prophet Muhammad (PBUH) asked his Lord and said: O Lord! Guide me to something that by it, will bring me closer to you.

Supreme leader of Arak University

He said: Keep your night at day, and keep your day at night.

He asked: O Lord! How can this be done?

He said: You must place your sleep for Pray, and feed your hunger.

O Ahmad! I swear by my honor and glory, no servant will guarantee

me four things unless I take him to heaven: Close his tongue and not

open it except what belongs to him; Keep your heart from obsession;

He respects to my knowledge of him and let me that he is under my

gaze; And his view light is in hunger.

O Ahmad! I wish you had tasted the sweetness of hunger, silence,

solitude and what they have inherited from it!

He asked: My Lord! What is hereditary of hunger?

He said: Wisdom, protection of the heart, closeness to God, constant

sorrow, low cost for the people, truthfulness, and not paying attention

to whether he lives in calmness and easiness or in hardship and

difficulty.

O Ahmad! Do you know in what state and time you are

"approaching me"?

He said: No, O Lord!

He said: When he is hungry or prostrating.¹

The revelation of the Qur'an on the Night of Qadr; Exceptional opportunity for forgiveness

Two special points that the Qur'an was mentioned about the Night of Qadr and we should look at them with our clear eyes:

First of all, there is no doubt that the Qur'an has not been revealed on the night of Qadr:

^{2}
 إِنَّا أَنْزَلْناهُ في لَيْلَةِ الْقَدْرِ ^{2}

and second, this is that the Night of Qadr is placed on the month of Ramadan:

From the content of these two verses, it follows that first of all the Night of Qadr is certainly one of the nights of the holy month of Ramadan and secondly, the whole of the Qur'an has been revealed in it, neither a part of it nor its initial verses.

¹ Ershad Al Gholob, PP. 199 and 200, Bihar al-Anwar, Vol. 77, P. 22; Hadith 6

² Qadr / Surah 97, Verse 1

³ Baqarah / Surah 2, Verse 185

And in what other month can such an exceptional opportunity be found?! As He said:

And ask the God for forgiveness; Because God is very forgiving and merciful. And it is in this month that the divine forgiveness reaches its peak to the extent that the Prophet Muhammad (Peace and blessings of Allah be upon him) said:

The month of Ramadan is the month of God, and it is the month in which God increases the goodness and cleanses the sins, and that month is a blessing month, and the month of returning to God is through repentance, and the month of forgiveness and the month of liberation from fire and salvation by going to heaven.

¹ Bagarah / Surah 2, Verse 199

² Muhammad ibn Ali ibn Babawiyyah, P. 95

Best Friend

The Night of Qadr is a night, when at the peak of our loneliness we address the God as a friend and what a better friend and helper than God:

And so far the God has brought closer to us, so what better opportunity than this month and what better opportunity than these nights which we return toward Him; As everyone takes a step towards him, God takes ten steps for him; And which friend in the world can be compared to him?! And which friend is willing to be so generous, and He is our only compassionate at a time when we have no compassion, and He is also ombudsman at a time when there is no ombudsman for us.

¹ Al Anfal, Surah 8, Verse 40

Seventh Chapter

Eid al-Fitr

Eid al-Fitr, Away from the bite of hell and reach to the grace and bliss of heaven

The elders of the religion say that those who worshiped God willingly, lovingly, and thankfully, will receive the reward from the helpless hand of God Almighty and that is their popularity and will give them dignity; and when they become beloved to God, they are safe from the bite of hell, as well as from the grace and bliss of heaven. Those who were fasting this month and succeed in performing their duties, they return towards the God and will receive their reward from the God Almighty. Therefore, the night of Eid al-Fitr and the day of Eid al-Fitr are called as "Night of Reward" or "Day of Reward". And in the Holy Quran, He said: We have made it necessary for you to fast this month, since that this month has a collective unity;

^{1}
 لِتُكمِلُوا العِدّه وَ لِتُكَبِّرُوا اللهَ عَلى مَا هَداكُمْ ^{1}

You must reach to perfection stage these thirty days and this month, and then say Takbir to God; and with the loud voice say:

" أَكْبَر مِنْ كُلِّ شِيء
^{2}
يا أَكْبَر مِنْ أَنْ يُوصَفْ ^{3}

2 Kafi / Vol.1, P. 118 / Babi Ma'ani Al-Asma

¹ Bagarah / Surah 2, Verse 185

³ Mustadrak al-Vasael / Vol. 5 / P.328

The God is the Greatest of all things, or the greatest of those who has guided you.

Producer:

Office of the Supreme Leader's Representation of Arak University

May 2020

Ramadan 1441

